

Beskidzki Fundusz Ekorozwoju SA

ul. Legionów 57, 43-300 Bielsko-Biała,
tel. (0-33) 810-10-54, 816-41-42, fax.: (0-33) 810-10-54, w. 24
www.bfesa.com e-mail: bfesa@bfesa.com

Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, RHB 3363; Zarząd : Małgorzata Skucha;
kapitał zakładowy 6.509.000 zł
Członek Polskiej Izby Ekologii
NIP: 937-21-69-208; REGON 072132702

TYTUŁ OPRACOWANIA:

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
GMINY GODÓW W ZAKRESIE
GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ**

**ZLECENIODAWCA:
WYKONAWCA:**

**GMINA GODÓW
BESKIDZKI FUNDUSZ EKOROZWOJU**

BIELSKO – BIAŁA, STYCZEŃ 2003 ROK

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Jerzy Jarzab

Małgorzata Skucha

Ewa Strzałkowska

W wyniku realizacji Programu oczekuje się znacznej poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych i osiągnięcia standardów międzynarodowych w tym wymagań dyrektyw Unii Europejskiej.

SPIS TREŚCI

1 WSTĘP	5
1.1 CEL OPRACOWANIA.....	5
1.2 OPIS PRZYJĘTEJ METODYKI.....	6
1.3 LOKALIZACJA GMINY GODÓW.....	7
1.4 TURYSTYKA I WYPOCZYNEK.....	9
1.5 SYTUACJA SPOŁECZNA, ZALUDNIENIE, RUCH NATURALNY LUDNOŚCI.....	9
1.6 STRUKTURA UTRZYMANIA I ZATRUDNIENIA ORAZ CHARAKTERYSTYKA SEKTORA GOSPODARCZEGO.....	11
1.7 STRATEGICZNE ZAŁOŻENIA ROZWOJU GMINY GODÓW.....	13
2 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	15
2.1 CHARAKTERYSTYKA I OCENA AKTUALNEGO STANU.....	15
2.1.1 Wody powierzchniowe.....	16
2.1.2 Wody podziemne.....	17
2.1.3 Zaopatrzenie w wodę.....	18
2.1.4 Ochrona przed powodzią i suszą.....	19
2.1.5 Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych.....	19
2.1.6 Kanalizacja i oczyszczanie ścieków.....	19
2.2 STAN DOCELOWY I IDENTYFIKACJA POTRZEB W DZIEDZINIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ UWZGLĘDNIAJĄCE DOSTOSOWANIE DO WYMOGÓW UNII EUROPEJSKIEJ.....	21
2.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego.....	21
2.2.2 Aktualny stan prawa polskiego w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.....	22
2.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie gospodarki wodno- ściekowej wraz ze stanem docelowym.....	25
2.3 CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	30
2.4 PRIORYTETY EKOLOGICZNE	31
2.4.1 Cele krótkoterminowe – do roku 2004.....	31
2.4.2 Cele długoterminowe – do roku 2015.....	32
2.5 MECHANIZMY PRAWNO-EKONOMICZNE.....	32
2.6 MATRYCA LOGICZNA.....	35
2.7 HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ.....	38
2.8 WNIOSKI.....	43
3 UWARUNKOWANIA FINANSOWE GMINY GODÓW.....	44
3.1 ANALIZA EKONOMICZNO-FINANSOWA BUDŻETU GMINY GODÓW.....	47
3.2 DOLNOŚCI INWESTYCYJNE – PROGNOZA BUDŻETU GMINY NA LATA 2003-2015	48
4 MOŻLIWOŚCI POZYSKIWANIA DOFINANSOWANIA.....	51
4.1 FUNDUSZE POMOCOWE.....	51
4.2 EMISJA OBLIGACJI KOMUNALNYCH.....	52
4.3 PARTNERSTWO PUBLICZNO PRYWATNE.....	52
5 WDRAŻANIE I REALIZACJA PROGRAMU.....	55
5.1 SYSTEM ZARZĄDZANIA OCHRONĄ ŚRODOWISKA W GMINIE	55
5.2 ZARZĄDZANIE CYKLEM PROJEKTU.....	59
6 SPOSOBY I KRYTERIA OKREŚLANIA PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH UMÓŻLIWIAJĄCYCH PRZYGOTOWYWANIE WIELOLETNICH PLANÓW INWESTYCYJNYCH.....	68
7 BIBLIOGRAFIA.....	69

SPIS TABEL

TABELA 1-1.1 RUCH NATURALNY LUDNOŚCI.....	10
TABELA 2-2.1 STRUKTURA ZUŻYCIA WODY W GMINIE.....	18
TABELA 2-2.2 PARAMETRY OCZYSZCZANIA OŚ W PODLESIU.....	20
TABELA 3-3.1 BUDŻET GMINY GODÓW, (WARTOŚCI W TYS. ZŁ PLN).....	47
TABELA 3-3.2 WSKAŹNIKI FINANSOWE GMINY GODÓW.....	48
TABELA 3-3.3 BILANS DOCHODÓW I WYDATKÓW GMINY GODÓW.....	48
TABELA 3-3.4 NAKŁADY FINANSOWE NA INWESTYCJE ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA A MOŻLIWOŚCI BUDŻETU GMINY.....	50
TABELA 4-4.1 PODSTAWOWE FORMY PUBLICZNO-PRYWATNEGO PARTNERSTWA W SEKTORZE USŁUG KOMUNALNYCH.....	54
TABELA 5-5.1 MATRYCA LOGICZNEJ STRUKTURY PROJEKTU (LOGFRAME).....	63
TABELA 5-5.2 PRZYKŁADOWY ZAŁĄCZNIK DO WNIOSKU O ŚRODKI Z PHARE - MATRYCA.....	67
TABELA 6-6.1 WAGI PRZELICZENIOWE I OPIS ZNACZENIA POSZCZEGÓLNYCH WARTOŚCI WSPÓLCZYNNIKA OCENY DLA KOLEJNYCH KRYTERIÓW OCENY INWESTYCJI.....	69

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1-1.1 GMINA GODÓW - ORIENTACJA.....	8
RYSUNEK 1.2 LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE GODÓW W LATACH 1995 – 2001.....	10
RYSUNEK 1-1.3 STRUKTURA UTRZYMANIA I ZATRUDNIENIA.....	11
RYSUNEK 1.4 STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GMINIE (WG ROCZNIKA STATYSTYCZNEGO, STAN ZA 2000 ROK).....	12
RYSUNEK 2.1 WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY GODÓW.....	17
RYSUNEK 2.2 SCHEMAT KANALIZACJI SANITARNEJ W GMINIE GODÓW.....	29
RYSUNEK 3.1 ZESTAWIENIE DOCHODÓW I WYDATKÓW.....	48
RYSUNEK 3.2 WYDATKI INWESTYCYJNE DO 2015R. NAKŁADY FINANSOWE NA INWESTYCJE ZWIĄZANE Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA A MOŻLIWOŚCI BUDŻETU GMINY....	50
RYSUNEK 5.1 OGÓLNY SCHEMAT FUNKCJONOWANIA REMAS W WOJEWÓDZTWIE.....	56
RYSUNEK 5.2 PODSTAWOWE ELEMENTY WIELOPOZIOMOWEGO MODELU SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKOWEGO.....	58
RYSUNEK 5.3 CYKL PROJEKTU.....	59
RYSUNEK 5.4 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE.....	62

1 Wstęp

1.1 Cel opracowania

Celem niniejszego opracowania jest stworzenie Programu Ochrony Środowiska Gminy Godów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, którego realizacja doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, do efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa Unii Europejskiej.

Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową w zakresie ochrony powietrza, ustala cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, odnoszące się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów.

Przy tworzeniu Programu przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia w pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyspieszającego rozwiązywanie zagadnień techniczno-ekonomicznych związanych z przyszłymi projektami.

Ponadto celami Programu Ochrony Środowiska są:

- rozpoznanie stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska (zadania te w większości stanowią zadania własne Gminy),
- wyznaczenie hierarchii ważności poszczególnych inwestycji (ustalenie priorytetów),
- przedstawienie rozwiązań technicznych, analiz ekonomicznych, formalno-prawnych dla proponowanych działań proekologicznych,
- wyznaczenie optymalnych harmonogramów realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy ze wskazaniem źródeł finansowania.

Program wspomaga dążenie do uzyskania w Gminie sukcesywnego z roku na rok ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla Program Ochrony Środowiska a dowodów jego osiągania dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według nowej ustawy co 2 lata).

1.2 Opis przyjętej metodyki

Rozdział I opracowania pt.: „Program Ochrony Środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej” poświęcony jest zagadnieniom ogólnym przybliżającym charakterystykę Gminy Godów. Charakterystykę i ocenę stanu aktualnego w zakresie gospodarki wodno-ściekowej przedstawiono w rozdziale II. Punkt III pokazuje uwarunkowania finansowe Gminy, punkt IV - wybrane przykłady możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych. W punkcie V przedstawiono sposoby wdrażania i realizacji Programu. Całość opracowania zamyka punkt VI pokazujący sposoby i kryteria określania priorytetów inwestycyjnych.

Jest możliwość opracowania rozszerzonej wersji Programu, która zawierałaby charakterystykę i szczegółowy opis pozostałych kierunków ochrony środowiska: gospodarka odpadami, ochrona ziemi i gleb, ochrona powietrza, ochrona przed hałasem, ochrona przyrody, edukacja ekologiczna. Ponadto pełny Program zawiera punkty dotyczące systemu oceny realizacji Programu, rozdziały ukazujące uwarunkowania finansowe Gminy oraz harmonogram rzeczowo-finansowy zadań (listę wszystkich przedsięwzięć niezbędnych do zrealizowania z zakresu ochrony środowiska).

Program Ochrony Środowiska Gminy Godów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej opracowano zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627) czyli zgodnie z przepisami nowego prawa o ochronie środowiska, a w szczególności:

„Art. 14. 1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne,
- 2) priorytety ekologiczne,
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Art. 17. 1. Zarząd województwa, powiatu i Gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.

2. Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez zarząd jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska.

3. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy Gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i Gminy.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada Gminy.

2. Z wykonania programów zarząd województwa, powiatu i Gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie Gminy.”

Ponadto Program uwzględnia zapisy:

- Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego i Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Godów,

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska dotychczasowe **programy zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska** zastąpione zostały **programami ochrony środowiska**.

Zrównoważony rozwój w myśl prawa polskiego to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

Wprowadzenie zasady zrównoważonego rozwoju niesie ze sobą określone konsekwencje, m.in. takie, iż zagadnienia ochrony środowiska należy rozpatrywać systemowo, czyli w powiązaniu z działaniami społecznymi i gospodarczymi.

Pole ładu społecznego – społeczna zasadność, akceptacja

Pole ładu ekonomicznego – ekonomiczna, gospodarcza efektywność

Pole ładu ekologicznego – ekologiczna racjonalność

1.3 Lokalizacja Gminy Godów

Gmina Godów położona jest w środkowo-zachodniej części województwa śląskiego, w powiecie wodzisławskim, na pograniczu Równiny Opolskiej i Garbu Tarnogórskiego. Gmina od południowej strony graniczy z Republiką Czeską, od północy i północnego zachodu z gminami: Gorzyce i Mszana oraz od wschodu z miastem Jastrzębie Zdrój.

Rysunek 1-1.1 Gmina Godów - orientacja

Ponadto Gmina obejmuje swym zasięgiem siedem sołectw: Godów, Gołkowice (gdzie znajduje się rozbudowane przejście graniczne), Krostoszowice, Łaziska, Podbucze, Skrbeńsko i Skrzyszów.

Korzystna lokalizacja Gminy, z uwagi na bezpośrednią bliskość takich ośrodków przemysłowych jak Jastrzębie Zdrój i Wodzisław Śląski, stwarza szansę rozwoju

Gminy (Godów położony jest przy okrężnej trasie prowadzącej z Wodzisławia Śląskiego do Jastrzębia Zdroju).

1.4 Turystyka i wypoczynek¹

Godów jest Gminą odznaczającą się wysokim udziałem terenów o wartościach przyrodniczych, na które składają się m. in.: urozmaicona rzeźba terenu i różnorodność typów krajobrazu, wysokie walory przyrodnicze i estetyczne dolin rzecznych i mniejszych cieków stałych i okresowych (zbiorniska łąkowe). Ponadto na terenie Gminy występuje bogactwo szaty roślinnej naturalnej genezy i antropogenicznej. W parkach podworskich w Łaziskach i Godowie występuje liczne starodrzewie. Ponadto do bardzo atrakcyjnych krajobrazowo zalicza się obszary regionu przygranicznego – doliny Olzy i Odry.

Na terenie Gminy znajduje się siedem szczególnie atrakcyjnych krajobrazowo i przyrodniczo terenów w formie użytków ekologicznych:

- jar w Gołkowicach,
- las w Żabkowie,
- środowisko wodne w dolinie Olzy w Łaziskach,
- uroczysko w obrębie lasu przy granicy z Czechami w Łaziskach,
- fragment doliny rzeki Leśnicy – granica z Turzą Śląską w Łaziskach,
- zadrzewione wzgórze w Podbuczu.

Do obiektów zabytkowych, warty zobaczenia, o cechach kulturowych należą m.in.:

- drewniany, szalowany kościół parafialny z XIX wieku (1878 r.),
- drewniany kościół filialny z wieżą z XVI wieku,
- XIX wieczna kapliczka przydrożna, murowana, tynkowana z wieżyczką i latarnią.

Są to obiekty wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

1.5 Sytuacja społeczna, zaludnienie, ruch naturalny ludności²

Gmina Godów zajmuje niewielki obszar o powierzchni ok.38 km² co stanowi 13% całkowitej powierzchni powiatu wodzisławskiego.

¹ Na podstawie: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Godów

² Według GUS (Polska Statystyka Publiczna) i Rocznika Statystycznego województwa śląskiego 2002

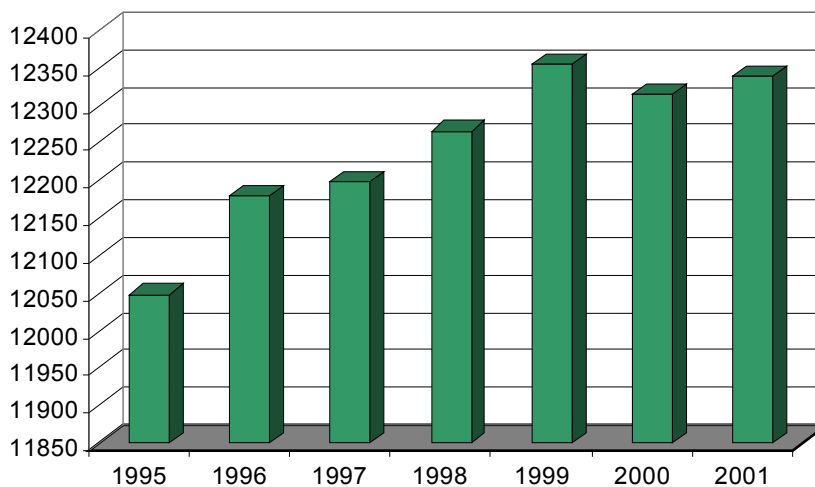
W 1995 roku Gminę Godów zamieszkiwało ok. 12 tys. mieszkańców. Do końca 1999 roku liczba ludności sukcesywnie rosła a następnie w roku 2000 nieznacznie spadła.

Gmina odznacza się dużą gęstością zaludnienia, która wynosiła pod koniec 2001 roku ok. 325 osób na 1km², co stanowi ok. 59% w stosunku do całego obszaru powiatu wodzisławskiego.

Tabela 1-1.1 Ruch naturalny ludności

Powierzchnia [km ²]	Ludność		Urodzenia	Zgony		Przyrost naturalny	Saldo migracji
	[tys.]	[na 1 km ²]		Ogółem	Niemowlęta		
1	2	3	4	5	6	7	8
38	Ok.12,3	325	115	112	1	3	18

Z powyższego zestawienia wynika, że utrzymujący się od kilku lat wzrost liczby ludności tłumaczyć należy utrzymującym się dodatnim przyrostem naturalnym i dodatnim saldem migracji.

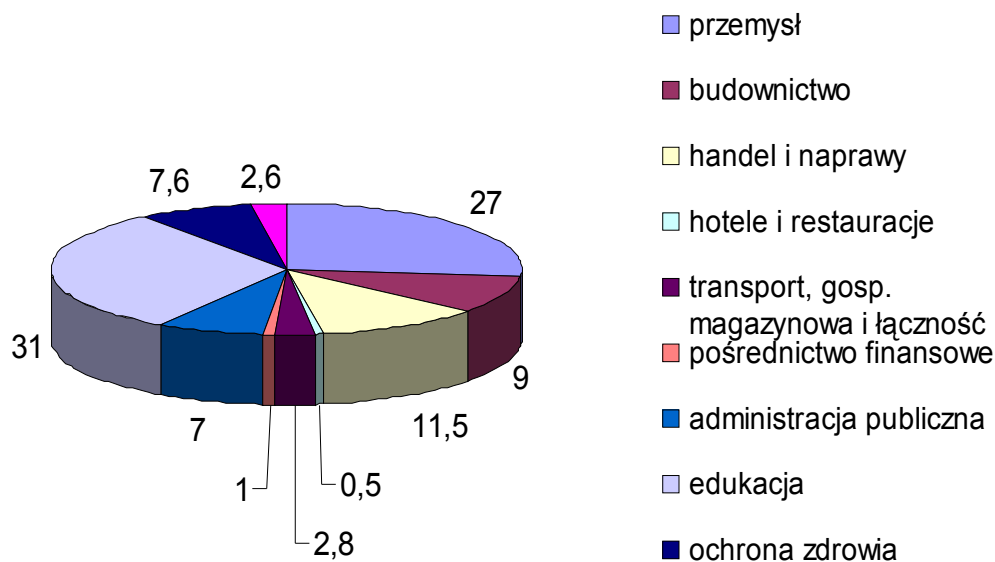

Rysunek 1.2 Liczba ludności w Gminie Godów w latach 1995 – 2001

Obecnie liczba ludności na terenie całej Gminy wynosi 12 412 tys. (stan za 31 XII 2002 rok, wg. faktycznego miejsca zameldowania – dane z Urzędu Gminy Godów) co wskazuje na utrzymywanie się tendencji wzrostowej.

1.6 Struktura utrzymania i zatrudnienia³ oraz charakterystyka sektora gospodarczego.

Według Rocznika statystycznego województwa śląskiego ogółem pracujących w Gminie Godów jest ok. 538 osób. Głównym źródłem utrzymania na obszarze Gminy jest szkolnictwo – 31% oraz przemysł – około 27% ogółu zatrudnionych. Znacznie mniejszy udział w strukturze utrzymania ma handel zatrudniający około 61 osób, co stanowi 11,5% ogółu zatrudnionych oraz budownictwo - 9%. Ponadto niewielki odsetek ludności utrzymuje się z pracy w handlu – 11,5% oraz hotelach i restauracjach – 0,5%.

Rysunek 1-1.3 Struktura utrzymania i zatrudnienia

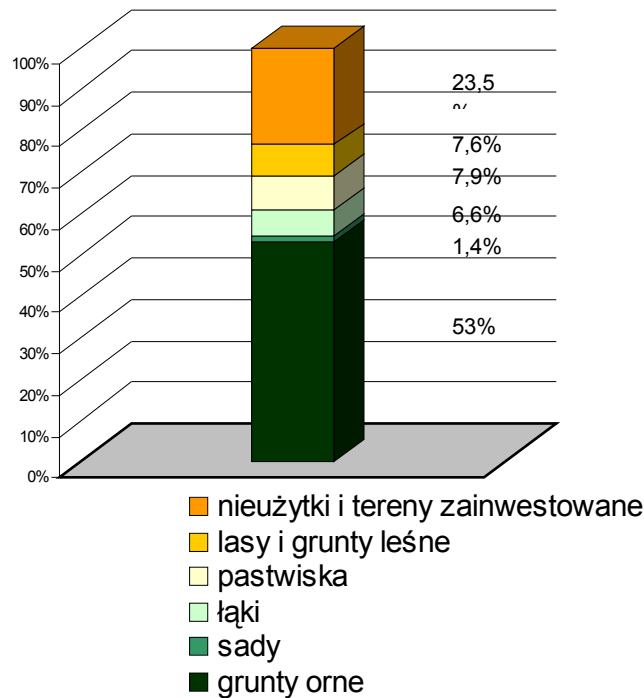
Powyższe dane, o pracujących nie obejmują indywidualnych gospodarstw rolnych, fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, duchownych, jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa narodowego oraz osób prawnych, jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 9 osób.

Tendencje wzrostowe w strukturze zatrudnienia można odnotować również w rolnictwie. W Gminie Godów większość gruntów stanowią grunty III i IV klasy bonitacyjnej, podlegające ochronie, co umożliwi rozwój rolnictwa w tym rejonie.

³ Rocznik statystyczny województwa śląskiego za 2000 rok

W celu ochrony gleb dla zachowania ekologicznych i gospodarczych funkcji terenów rolnych następuje rozwój gospodarstw, które będą prowadzić produkcję specjalistyczną (np.: ogrodnictwo, rolnictwo ekologiczne, szkółkarstwo...)

Rysunek 1.4 Struktura użytkowania gruntów w Gminie (wg rocznika statystycznego, stan za 2000 rok)

Ponadto Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Godów wskazuje na możliwość wprowadzenia zabudowy związanej z produkcją, przetwórstwem, magazynowaniem produktów rolnych na terenach dostępnych komunikacyjnie z istniejących dróg gminnych i powiatowych oraz na możliwość realizacji na wszystkich terenach rolniczych zabudowy zagrodowej i wszelkiego rodzaju obiektów związanych z prowadzeniem gospodarstw agroturystycznych.

Obecnie rozwój Gminy Godów związany jest z m.in:

- Przynależnością Gminy do Jastrzębsko-Żorskiego Segmentu Lokalnego dysponującego znacznym potencjałem funkcjonalno-przestrzennym – stwarzającą szansę rozwojową dla Gminy,

- związkiem Godowa z gminami Przygranicznego Systemu Ziemia Wodzisławska (od 1.01.1999 r. – powiat wodzisławski) – dającym gwarancje współpracy i szanse rozwojowe dla Gminy,
- położeniem w strefie przygranicznej z Czechami, w regionie współpracy Katowicko-Ostrawskim,
- dobrą dostępnością komunikacyjną do miejskich ośrodków obsługi ludności (Jastrzębie Zdrój, Wodzisław Śląski),
- istniejącą lokalizacją przejścia granicznego Gołkowice – Zavada jako międzynarodowego przejścia drogowego, niosącą wymagania realizacyjne adekwatnej infrastruktury w Gołkowicach,
- projektowaną lokalizacją drogowego przejścia granicznego w Gorzyczkach na trasie autostrady A1 z realizacją kompleksu obiektów dla jego obsługi,
- rosnącą świadomością mieszkańców i użytkowników Gminy w zakresie rynkowych uwarunkowań rozwoju i wiążąca się z tym potencjalna gotowość przedsiębiorczości społecznej.

Gmina Godów dzięki swemu położeniu i naturalnym warunkom jest Gminą ekologiczną co zaznaczono w planie zagospodarowania przestrzennego Gminy. Jako taka ma stanowić zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

1.7 Strategiczne założenia rozwoju Gminy Godów

Strategiczne założenia rozwoju Gminy przedstawiono w „Sutdium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Godów”, czerwiec 1999 rok.

Celem głównym rozwoju Gminy Godów jest:

GMINA GODÓW – ATRAKCYJNYM OBSZAREM AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ, CHRONIĄCEJ ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE, KULTUROWE I TOŻSAMOŚĆ LOKALNĄ.

Celami strategicznymi związanymi z osiągnięciem celu głównego są:

1. Efektywny i trwały rozwój funkcji wytwórczych i usługowych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym,

2. Zapewnienie wspólnocie samorządowej Gminy i pożądanym w Gminie użytkownikom niezbędnej przestrzeni prywatnej i pełnego dostępu do komunikacji, infrastruktury technicznej i usług publicznych,
3. Ekorozwój – zasadą rozwoju Gminy,
4. Ochrona wartości przyrodniczych i kulturowych,
5. Rozwój mieszkalnictwa z wykorzystaniem walorów ekonomicznych przestrzeni.

Generalna strategia realizacji celów rozwoju

W celu głównym rozwoju Gminy na czołowym miejscu wymieniony jest jej rozwój gospodarczy, osiągany zarówno poprzez pomnażanie rezultatów dotychczasowej działalności, jak i rozwoju nowych możliwości. Musi on być realizowany na zasadach rozwoju zrównoważonego, w warunkach szczególnej ochrony wartości przyrodniczych znajdujących się na terenie Gminy i wskazanych do ochrony w ramach regionalnego ESOCh i krajowego KESOCh. Oznacza to, że strategia realizacji celów prowadzona będzie zgodnie z wymogami prawa i ładu przestrzennego.

Osiągnięcie celów strategicznych warunkowane jest osiągnięciem szeregu konkretnych celów cząstkowych, tzw. celów operacyjnych.

Wśród działań strategicznych dla lokalnego przestrzenno-gospodarczego rozwoju Gminy zawarte zostały elementy strategii Jastrzębsko-Żorskiego Segmentu Lokalnego oraz Przygranicznego Segmentu Lokalnego – Ziemia Wodzisławska, które Gmina Godów tworzy wraz z innymi gminami.

W ramach instytucji „Kontrakt Regionalny dla Województwa Katowickiego” zawiązany został Przygraniczny Segment Lokalny – Ziemia Wodzisławska, obejmujący 9 sąsiadujących gmin – Wodzisław Śląski, Radlin, Pszów, Rydułtowy, Godów, Gorzce, Markłowice, Mszana, Lubomia. Grupa tych gmin (od 1.01.1999 r. stanowiących powiat wodzisławski) od kilku lat prowadzi działania zmierzające do restrukturyzacji regionu, realizując takie zadania, jak:

- Inicjowanie i popieranie powstawania podmiotów gospodarczych,
- promocja regionu w kraju i poza jego granicami,
- wspólne działania z instytucjami realizującymi program regionalnej polityki gospodarczej Górnego Śląska,
- promowanie rozwoju samorządności,
- pomoc w powstawaniu małej i średniej przedsiębiorczości,
- rozwój handlu i wymiany przygranicznej,
- rozwój rynku usług i realizacja przedsięwzięć proekologicznych.

2 Gospodarka wodno-ściekowa

2.1 Charakterystyka i ocena aktualnego stanu

2.1.1 Wody powierzchniowe

Gmina Godów położona jest w zlewni rzeki Olzy, prawobrzeżnym dopływem rzeki Odry. Przez teren Gminy oprócz Olzy przepływają jej prawobrzeżne dopływy – Piotrówka, Szotkówka z rzeką Leśnica będąca prawobrzeżnym jej dopływem oraz inne mniejsze ciekі bez nazwy.

Na terenie Gminy występują niewielkie powierzchniowe zbiorniki wodne pochodzenia antropogenicznego.

Na terenie Gminy zlokalizowane są cztery punkty monitoringu wód powierzchniowych:

- na rzece Szotkówce: przy ujściu do Olzy (0,1 km) i powyżej dopływu Leśnicy (0,5 km),
- na rzece Leśnicy przy ujściu do Szotkówki (0,2 km),
- na rzece Piotrówce przy ujściu do Olzy (0,2 km).

Poza tym rzeka Olza monitorowana jest w przekrojach powyżej i poniżej Godowa.

Z uzyskanych danych wynika, że Olza, Szotkówka i Leśnica należą do najbardziej zanieczyszczonych rzek przepływających przez teren Gminy.⁴

Szotkówka na całej badanej długości 19,4 km prowadziła wody pozaklasowe w zakresie wskaźników fizyko-chemicznych i bakteriologii. Podobnie było z jej dopływem Leśnicą.

Charakterystyczne zanieczyszczenia powodujące dyskwalifikację jakości wody zlewni Szotkówki to bardzo wysokie zasolenie związane z wodami kopalnianymi odprowadzanymi kolektorem Olza oraz zanieczyszczenia komunalne odprowadzane ze ściekami miasta Jastrzębia i innymi ciekami powierzchniowymi.

Piotrówka badana jest na odcinku o długości 16,8 km. Stan sanitarny przekraczał normę dla wody III klasy czystości na całej długości. Stężenia zanieczyszczeń fizyko-chemicznych (głównie stężenie zawiesiny ogólnej) klasyfikowały wody rzeki do III klasy czystości wód. Podkreślić należy, że podwyższone zanieczyszczenie zawiesiną jest charakterystyczne dla rzek górskich, gdzie zawiesina spłukiwana jest z terenów czystych i stanowi w całości zawiesinę mineralną. Piotrówka zaliczana jest do najczystszych cieków w zlewni Olzy.

⁴ wg badań przeprowadzonych przez Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, dane za rok 1999

Decydujący wpływ na klasę czystości rzeki Olzy miały związki biogenne. Wysokie stężenie fosforanów i fosforu ogólnego spowodowało ponadnormatywne zanieczyszczenie rzeki na całym badanym odcinku Olzy.

Stężenie związków mineralnych w rzece odpowiadało I klasie czystości na długości 18,1 km, dopiero w dolnym biegu od km 16,8 (poniżej Piotrowki) nie odpowiadało normom.

Rysunek 2.1 Wody powierzchniowe na terenie Gminy Godów.

2.1.2 Wody podziemne

Obszar Gminy Godów należy do przedkarpackiego rejonu hydrogeologicznego podregionu przedkarpacko - śląskiego. W południowej części Płaskowyżu Rybnickiego w utworach czwartorzędowych zalega użytkowy Poziom Wód

Podziemnych (UPWP) Rejonu Górnej Odry o typie porowym charakteryzujący się zmienną i w większości małą wydajnością (od kilku do kilkunastu m³/h).⁵

Pierwszy poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych ujmowany jest studniami gospodarskimi lub drenowany powierzchnią siecią hydrograficzną.

2.1.3 Zaopatrzenie w wodę

Do sieci wodociągowej podłączonych jest ok. 73% mieszkańców Gminy Godów, tj. ok. 9184 mieszkańców. Gmina liczy 12412 mieszkańców.⁶

Pełne zaopatrzenie w wodę odbywa się ze zbiornika w Goczałkowicach. Właścicielem i administratorem sieci wodociągowej na terenie Gminy są:

- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wodzisławiu Śląskim
- Jastrzębski Zakład Wodociągów i Kanalizacji - dla sieci zasilającej ok. 20 budynków w sołectwie Gołkowie

Na terenach nie objętych zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę mieszkańcy zaopatrują się z własnych ujęć – studnie.

Zużycie wody przedstawia się następująco:

- podmioty usługowo-produkcyjne 103.574 m³/rok
- gospodarstwa domowe 172.900 m³/rok

Tabela 2-2.1 Struktura zużycia wody w Gminie⁷

L.P.	Wyszczególnienie	1996*	2001*
1	2	3	4
1	Zakup wody [m ³ /rok]	190.253	276.474
2	Zużycie wody ogółem [m ³ /rok]	116.196	183.008
3	Straty wody [m ³ /rok]	74.057	93.466

* - dane dla sieci wodociągowej administrowanej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wodzisławiu Śląskim

Straty wody w sieci kształtują się na poziomie ok. 34% i są nieznacznie mniejsze w porównaniu z rokiem 1996 (ok. 39%). Występujące straty wody spowodowane są złym stanem sieci wodociągowej na pewnych odcinkach, które wymagają wymiany (rury stalowe).

⁵ Program Ochrony Środowiska Miasta Jastrzębie Zdrój, oprac. Beskidzki Fundusz Ekorozwoju S.A., Bielsko-Biała 2001 r.

⁶ Według danych z Urzędu Gminy w Godowie

⁷ Według danych z Urzędu Gminy w Godowie

Średnie jednostkowe zużycie wody wynosi 55 l/Md, w tym woda na potrzeby usługowo-produkcyjne.

Na terenie Gminy do wodociągu podłączonych jest 48 podmiotów usługowo-produkcyjnych zużywających ok. 185 m³ wody na dobę, co stanowi ok. 37% ogólnego zużycia.

Długość sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosi 91,4 km, w tym ok. 10 km rurociągów stalowych do wymiany.

2.1.4 Ochrona przed powodzią i suszą

Na terenie Gminy Godów wykonano szereg działań zabezpieczających przed powodzią:

- wykonano regulację rzeki Leśnica,
- wykonano regulację rowów i innych drobnych cieków,
- wykonywane są bieżące regulacje rzeki Szatkówka.

2.1.5 Źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych

Obecnie występujące punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń stanowią przede wszystkim:

- ścieki socjalno-bytowe z zabudowy mieszkaniowej,
- ścieki deszczowe spływające z dróg, placów i stacji paliw,
- zanieczyszczenia spływające z pól, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych,

Gmina jest w niewielkim stopniu skanalizowana. Ścieki socjalno-bytowe odprowadzane są przede wszystkim do szamb lub bezpośrednio do lokalnych, ogólnospławnych kanałów stanowiących zarurowane rowy przydrożne i cieków. Nieszczelne szamba oraz „dzikie” wyloty kanalizacji stanowią znaczące zagrożenie dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Ścieki te wprowadzają głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT₅, ChZT, azot amonowy i fosforany.

Ścieki deszczowe z dróg, placów i stacji paliw zanieczyszczają wody powierzchniowe głównie substancjami ropopochodnymi splukiwanymi z nawierzchni dróg.

2.1.6 Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Oczyszczalnia ścieków sanitarnych

Na terenie Gminy znajduje się kontenerowa oczyszczalnia ścieków ze złożami tarczowymi firmy HALSON o przepustowości 63 m³/d. Oczyszczalnię wybudowano w 1998 roku w rejonie przejścia granicznego w Podlesiu w sołectwie Gołkowice. Do roku 2002 do oczyszczalni zostało podłączonych 150 budynków.

Średniodobowa ilość ścieków kierowanych do oczyszczalni wynosi ok. 37,1 m³/d.

Osiągane parametry oczyszczania zestawiono w tabeli.

Tabela 2-2.2 Parametry oczyszczania OŚ w Podlesiu

Wskaźnik	Jednostka	2.1.6.0.1 Wymagania wg Dyrektywy 91/271/EWG*	2.1.6.0.2 Wymagania 2.1.6.0.3 wg Pozwolenia wodnoprawnego ⁸	Wartości osiągnięte ⁹
1	2		3	4
BZT ₅	[mgO ₂ /l]	<40	<30	22,3
zawiesina ogólna	[mg/l]	<50	<50	38,76
ChZT	[mg/l]	<150	<150	126
azot ogólny	[mg/l]	n.n.	<30	14,9
azot amonowy	[mg/l]	n.n.	b.d.	6
Fosfor ogólny	[mg/l]	n.n.	<5	5,03

*- wartości obowiązujące przy RLM poniżej 2000

n.n. – wskaźnik nienormowany

b.d. – brak danych

Na podstawie analizy wyników badań jakości ścieków oczyszczonych wynika, że proces oczyszczania jest prowadzony poprawnie, a osiągnięte parametry spełniają wymagania postawione w pozwoleniu wodnoprawnym oraz spełniają wymagania Dyrektywy 91/271/EWG.

Pozostałe ścieki na terenie Gminy gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych oraz odprowadzane w sposób niekontrolowany do ziemi i wód płynących.

Kanalizacja sanitarna i deszczowa

Całkowita długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy wynosi 9,8 km, w tym:

⁸ Pozwolenie wodnoprawne z dnia 29.06.2000

⁹ Według danych z Urzędu Gminy Godów

- kanalizacja odprowadzająca ścieki z części sołectwa Gołkowice do istn. oczyszczalni w Podlesiu przy przejściu granicznym – 4,6 km,
- kanalizacja odprowadzająca ścieki z północnej części sołectwa Skrzyszów do kanalizacji w Gminie Mszana i dalej do oczyszczalni ścieków Ruptawa w Jastrzębiu Zdroju – 5,2 km.

Natomiast ilość przykanalików włączonych do sieci kanalizacyjnej wynosi 150 szt. o łącznej długości 3,6 km.

Kanalizacja sanitarna wykonana jest z rur PVC, jej stan techniczny jest dobry.

Na terenie Gminy Godów istnieją krótkie odcinki kanalizacji deszczowej w centrach sołectw a zebrane wody deszczowe odprowadzane są do lokalnych potoków, poza tymi terenami wody deszczowe z ulic odpływają powierzchniowo do przydrożnych rowów.

Brak jest danych dotyczących długości oraz stanu technicznego kanalizacji deszczowej na terenie Gminy.

2.2 Stan docelowy i identyfikacja potrzeb w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej uwzględniające dostosowanie do wymogów Unii Europejskiej

2.2.1 Regulacje prawa wspólnotowego

Przyjęte wspólne dla Unii Europejskiej regulacje prawa w zakresie gospodarki wodno-ściekowej zawarte są w następujących dyrektywach:

- Dyrektywa Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych,
- Dyrektywa Rady 93/481/EWG dotycząca formularzy dla prezentowania narodowych programów przewidzianych w Art.17 Dyrektywy Rady 91/271/EWG,
- Dyrektywa Rady 76/464/EWG w sprawie odprowadzania niebezpiecznych substancji do wody, oraz dyrektywy „córki” 82/176, 83/515, 84/156, 84/491, 86/280, 88/347, 90/415,
- Dyrektywa Rady 91/676/EWG w sprawie azotanów,
- Dyrektywa Rady 75/440/EWG w sprawie wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do pobierania wody pitnej w krajach członkowskich,
- Dyrektywa Rady 80/778/EWG w sprawie jakości wody przeznaczonej do picia,

- Dyrektywa Rady 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, uzupełniająca i zastępująca dyrektywę 80/778/EWG
- Dyrektywa Rady 76/160 dotycząca jakości wody w kąpieliskach,
- Dyrektywa Rady 77/795 ustanawiająca wspólną procedurę wymiany informacji na temat jakości wód powierzchniowych w Unii,
- Dyrektywa Rady 79/869/EWG dotycząca metod badań i częstotliwości analiz wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej w krajach członkowskich.
- Dyrektywa Rady 80/68/EWG w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem powodowanym przez niektóre substancje niebezpieczne,
- Dyrektywa Rady 78/659/EWG w sprawie jakości wód wymagających ochrony dla podtrzymania życia ryb,
- Dyrektywa Rady 79/923/EWG w sprawie jakości wód wymaganych dla hodowli skorupiaków i mięczaków.

Pozostałe obszary związane z gospodarką wodno-ściekową nie ujęte w powyższych dyrektywach, państwa członkowskie normują na poziomie krajowym.

2.2.2 Aktualny stan prawa polskiego w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

W Polsce sprawy związane z ochroną środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej regulują ustawy wraz z rozporządzeniami.

Poniżej podane zostały ustawy wraz z ważniejszymi rozporządzeniami dotyczącymi tego zagadnienia:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 627)
  - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 października 2001 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. 2001 nr 130 poz. 1453)
  - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska. (Dz. U. 2001 nr 151 poz. 1703)
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 listopada 2001 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia. (Dz. U. 2001 nr 140 poz. 1585)

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska i sposobu ich przedstawiania. (Dz. U. 2002 nr 100 poz. 920)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. 2002 nr 122 poz. 1055)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska. (Dz. U. 2002 nr 161 poz. 1335)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. 2002 nr 179 poz. 1490)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzenia ścieków do wód lub do ziemi (Dz. U. 2001 nr 146 poz. 1640)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych. (Dz. U. 2002 nr 129 poz. 1108)
- Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 115 poz. 1229)
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. 2003 nr 4 poz. 44)
  - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy, przyporządkowania zbiorników wód podziemnych do właściwych obszarów dorzeczy, utworzenia regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz podziału obszarów dorzeczy na regiony wodne. (Dz. U. 2002 nr 232 poz. 1953)
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. 2002 nr 204 poz. 1728)
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2002 r. w sprawie metodyk referencyjnych badania stopnia biodegradacji substancji powierzchniowoczynnych zawartych w produktach, których stosowanie może mieć wpływ na jakość wód. (Dz. U. 2002 nr 196 poz. 1658)

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach (Dz. U. 2002 nr 183 poz. 1530)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. 2002 nr 176 poz. 1455)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. (Dz. U. 2002 nr 212 poz. 1799)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. (Dz. U. 2002 nr 241 poz. 2093)
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z dnia 7 czerwca 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 72 poz. 747; zm.: nr 115, poz. 1229)
  - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody. (Dz. U. 2002 nr 8 poz. 70)
  - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. 2002 nr 26 poz. 257)
  - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. 2002 nr 129 poz. 1108)
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2002 nr 203 poz. 1718),
- Ustawa o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska z dnia 20 lipca 1991 r. (Dz. U. 1991 nr 77 poz. 335)
- Ustawa o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 100 poz. 1085)
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 62 poz. 628)

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów. (Dz. U. 2002 nr 220 poz. 1858)
- Ustawa Prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz. U. 1994 nr 89 poz. 414)
- Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 26 lipca 2000 r. (Dz. U. 2000 nr 89 poz. 991)
  - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania. (Dz. U. 2001 nr 60 poz. 616)

Stan prawny jest w trakcie dostosowania do wymogów Unii Europejskiej w związku z tym należy oczekiwać wejścia w życie kolejnych nowych rozporządzeń związanych z gospodarką wodno-ściekową.

2.2.3 Identyfikacja potrzeb związanych z ochroną środowiska Gminy w zakresie gospodarki wodno-ściekowej wraz ze stanem docelowym

Zaopatrzenie w wodę

Z analizy stanu istniejącego wynika, że Gmina Godów prawie w całości jest wyposażona w sieć wodociągową.

Długość sieci wodociągowej do rozbudowy łącznie z przyłączami szacuje się na ok. 30 km, w tym wyposażenie w sieć wodociągową wydzielonych terenów komercyjnych.

Do wymiany pozostają odcinki sieci wodociągowej wykonane z rur stalowych o długości 10 km.

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków sanitarnych

Na terenie Gminy znajduje się oczyszczalnia ścieków zlokalizowaną przy przejściu granicznym w Podlesiu sołectwo Gołkowice. Obecnie do oczyszczalni dopływa 37,1 m³/d ścieków sanitarnych z części Gołkowic (150 bud.)

Docelowo do oczyszczalni przewiduje się skierowanie ścieków dodatkowo z 84 budynków z terenu Gołkowic.

Dla międzygminnego Związku Wodociągów i Kanalizacji w Wodzisławiu Śląskim została opracowana „Koncepcja gospodarki ściekowej na terenie działania PWiK w Wodzisławiu Śląskim, która między innymi obejmuje Gminę Godów.

Koncepcja przewidywała trzy kierunki odprowadzania ścieków:

- do OŚ Karkoszka II w Wodzisławiu Śląskim
- do OŚ Ruptawa w Jastrzębiu Zdroju
- do OŚ Podlesie przy przejściu granicznym w Gołkowicach.

Opracowana koncepcja została zweryfikowana przez Urząd Gminy w Godowie, obecnie zakłada się zwiększenie ilości ścieków odprowadzanych w kierunku OŚ Ruptawa. Poza tym, zakłada się likwidację OŚ Podlesie i przerzut ścieków w kierunku OŚ Ruptawa w Jastrzębiu Zdroju. Likwidacja oczyszczalni ścieków uwarunkowana jest jej złym stanem technicznym oraz wysokimi kosztami eksploatacji.

Przyjęte rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie Gminy przedstawia się następująco:

- odprowadzenie ścieków do oczyszczalni Karkoszka II w Wodzisławiu Śląskim (ok. 4200 Mk) poprzez kanalizację gminy Gorzów z obszaru sołectw: Łaziska, Podbucze, z części Godowa, Skrzyszowa oraz Krostoszowic.
- odprowadzenie ścieków do oczyszczalni Ruptawa w Jastrzębiu Zdroju (ok. 8200 Mk) poprzez:
  - kanalizację gminy Mszana - z części północnej sołectwa Skrzyszów,
  - pompownię główną „Szotkowice” w dzielnicy Szotkowice w Jastrzębiu Zdroju - z części sołectwa Skrzyszów i Krostoszowice
  - pompownię główną „Piaski” na terenie miasta Jastrzębie Zdrój - zbierającą ścieki z sołectw Skrbeńsko, Gołkowice oraz części Godowa.

Przyjmując, że do kanalizacji sanitarnej podłączonych zostanie 97% mieszkańców oraz zakładając średnią jednostkową ilość ścieków z gospodarstw domowych na 1 mieszkańca na poziomie 120 l/M/d, wyliczono teoretyczną ilość ścieków bytowo gospodarczych dopływających do gminnej kanalizacji sanitarnej.

W wyliczonej ilości ścieków zawarte są również wody infiltracyjne i przypadkowe oraz ścieki na potrzeby usług i rzemiosła.

Tabela 2-3 *Bilans ścieków sanitarnych w Gminie*¹⁰

¹⁰ własne oszacowanie

Lp	Jednostka osadnicza	Liczba mieszkańców	Średniodobowa ilość ścieków $Q_{dśr}$ [m ³ /d]
1	2	3	4
1	Godów	1876	225,1
2	Gołkowice	3406	408,7
3	Krostoszowice	1026	123,1
4	Łaziska	1677	201,2
5	Podbucze	203	24,4
6	Skrbeńsko	851	102,1
7	Skrzyszów	3373	404,8
Suma:		12412	1489,4

Zakłada się, że na terenie Gminy Godów może powstawać około 1489,4 m³/d ścieków bytowo-gospodarczych, z tego ok. 1444,7 m³/d ścieków, może zostać odprowadzone do:

- OŚ Karkoszka II w Wodzisławiu Śląskim
ok. 33,9% ⇒ 489,8 m³/d
- OŚ Ruptawa w Jastrzębiu Zdroju
ok. 66,1% ⇒ 955,0 m³/d

Pozostała ilość ścieków może zostać unieszkodliwiona w indywidualnych systemach oczyszczania.

Część obszaru Gminy Godów, tj. na granicy z gminą Mszana oraz miastem Jastrzębie Zdrój położona jest w zasięgu wpływów eksploatacji górniczej (obszary górnicze „Wilchwy” i „Jastrzębie”. Na tych terenach zalecana jest budowa kanalizacji ciśnieniowej.

W opracowaniu podaje się długości sieci kanalizacyjnej rozumianej jako kanały grawitacyjne, ciśnieniowe, łącząc razem wszystkie w/w układy.

Całkowita długość sieci kanalizacji sanitarnej do wykonania wyniesie ok. 146,7 km¹¹, w tym:

▪ **zlewnia OŚ Karkoszka II w Wodzisławiu Śląskim**

ilość pompowni głównych – 4 szt.

długość sieci kanalizacyjnej - ok. 53,6 km, w tym:

- część sołectwa Godów ok. 19,5 km, w tym

¹¹ własne oszacowanie

- sołectwo Łaziska 5,6 km przykanalików
ok. 20,7 km, w tym
6,3 km przykanalików
- sołectwo Podbucze i część sołectw Krostoszowice, Skrzyszów,
ok. 13,4 km, w tym
3,8 km przykanalików

▪ **zlewnia OŚ Ruptawa w Jastrzębiu Zdroju**

ilość pompowni głównych – 5 szt.

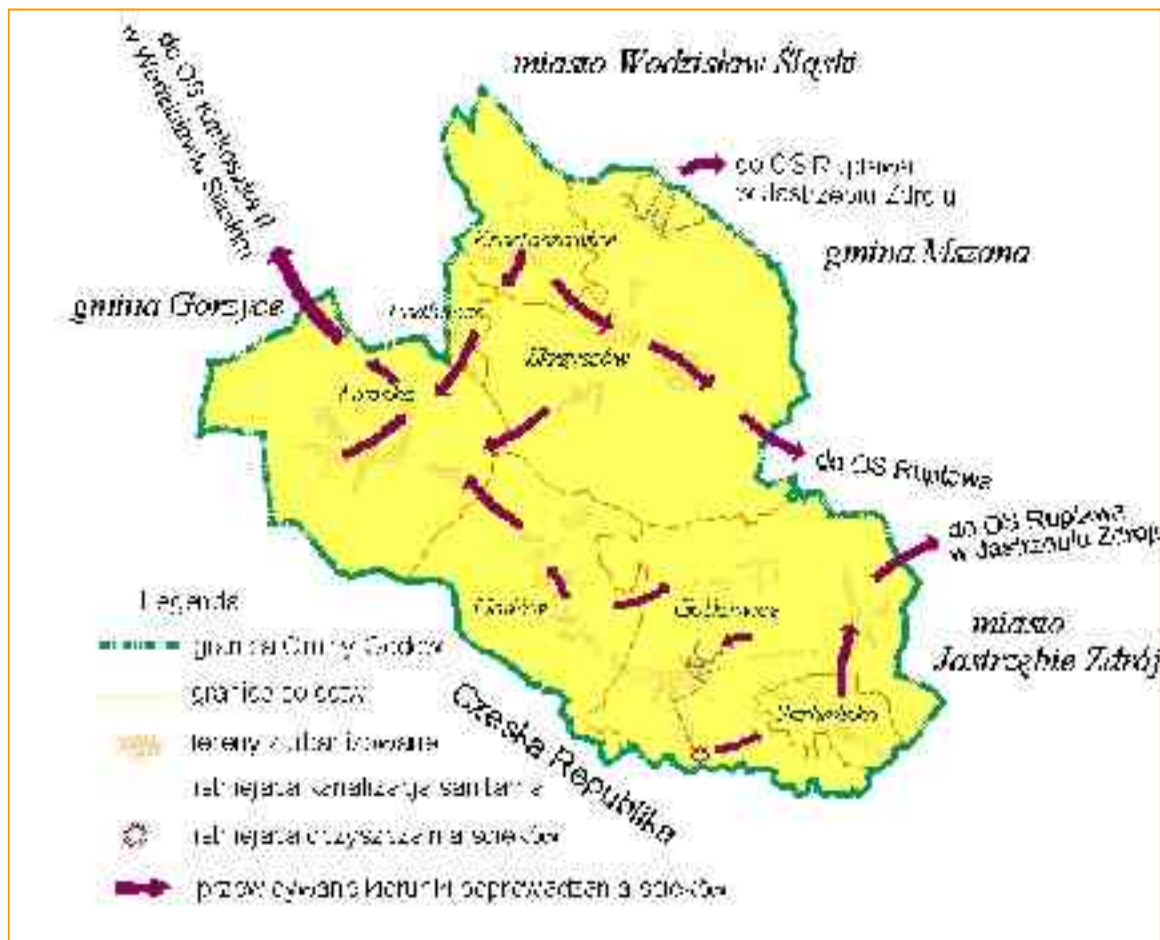
długość sieci kanalizacyjnej – ok. 93,1 km, w tym:

- sołectwa Gołkowice i Skrbeńsko ok. 43,0 km, w tym
12,5 km przykanalików,
- część sołectwa Godów: ok. 4,3 km, w tym
1,4 km przykanalików,
- część sołectw Skrzyszów i Krostoszowice:
ok. 45,8 km, w tym
13,4 km przykanalików,

Dodatkowo należy uwzględnić partycypację w kosztach budowy rurociągu tłoczego z pompowni w Turzy do OŚ Karkoszka, L = 2,82 km (tj. ok. 24%) oraz partycypację w kosztach rozbudowy OŚ Karkoszka II (tj. ok. 2,4%)¹²

Na poniższym rysunku przedstawiono kierunki odprowadzania ścieków w Gminie Godów

¹² własne oszacowanie na podstawie danych zawartych w koncepcji kanalizacji, przy uwzględnieniu mniejszej ilości ścieków odprowadzanych z terenu Gminy Godów do OŚ Karkoszka oraz mniejszej jednostkowej ilości ścieków odprowadzanych od mieszkańca.

Rysunek 2.2 Schemat kanalizacji sanitarnej w Gminie Godów.

Kanalizacja deszczowa

Na terenie Gminy istnieje kanalizacja deszczowa z odprowadzeniem do cieków powierzchniowych.

Brak jest jednak danych odnośnie długości oraz stanu technicznego kanalizacji.

Docelowo zakłada się rozbudowę istniejącej sieci kanalizacji deszczowej, tak aby wszystkie ulice na terenach zurbanizowanych były w nią wyposażone. Przewiduje się budowę kanalizacji deszczowej w systemie grawitacyjnym z odprowadzeniem ich do lokalnych cieków.

Szacuje się, że na terenie Gminy do wykonania pozostanie ok. 40 km kanalizacji deszczowej,¹³ w tym:

¹³ własne oszacowanie

- - Godów - 7 km,
- - Gołkowice - 9 km,
- - Skrzyszów - 9 km,
- - Łaziska - 7 km,
- - Krostoszowice - 4,5 km,
- - Skrbeńsko - 2 km,
- - Podbucze - 1,5 km.

Przy odprowadzaniu ścieków deszczowych z terenów zanieczyszczonych (stacje benzynowe, parkingi, itp.) należy przewidywać wykonanie podczyszczalni wód deszczowych w celu usunięcia zawiesiny i substancji ropopochodnych.

Ochrona przed powodzią i suszą

Należy opracować kompleksowy program ochrony przed powodzią i suszą, który obejmował będzie przede wszystkim:

- regulację rzek i potoków,
- budowę obiektów małej retencji
- wyznaczenie terenów zalewowych

Najbardziej przydatne pod obiekty małej retencji są tereny trwałych użytków zielonych, łąki, pastwiska, obniżenia terenowe, które z uwagi na pokrywą roślinną względnie dobrze zniosą krótkotrwałe okresy zalewowe. Tereny zalewowe mogą być utworzone również w rejonach pól ornych na glebach o dobrej przepuszczalności i mniejszych spadkach.

Każda lokalizacja takiego obiektu powinna być poprzedzona osobnym studium lokalizacyjnym i badaniami.

Wyznaczone tereny zalewowe powinny zostać ujęte w Planie zagospodarowania przestrzennego Gminy, z wpisem o zakazie rozbudowy i budowy nowych obiektów na tych terenach.

2.3 Cele i kierunki działań

- Cel przyjęty w „Strategii rozwoju województwa śląskiego na lata 2000-2015”:
„utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych.”

- Cel długoterminowy do 2015r przyjęty w „Programie ochrony środowiska województwa śląskiego: **„Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania”**

2.4 Priorytety ekologiczne

Priorytetem programu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest **„Przywrócenie czystości wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapewnienie wysokiej jakości wody do picia.”**

Priorytet ten jest zgodny z celami przyjętymi dla województwa śląskiego.

2.4.1 Cele krótkoterminowe – do roku 2004

- uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej o długości ok. 30 km
- minimalizacja strat wody - wymiana odcinków rurociągów z rur stalowych, L = ok. 10 km
- edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody,
- rozpoznanie problemu starych studni gospodarskich – ewidencja i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem,
- budowa kanalizacji sanitarnej tłocznej od granicy Skrzyszów – Szotkowice do studni zbiorczej zlokalizowanej w rejonie Os. Złote Łany w Jastrzębiu Zdroju, L = 3,5 km
- budowa połączeń budynków w sołectwie Skrzyszów do sieci prowadzonej w kierunku gminy Mszana, L = ok. 1,3 km
- rozbudowa kanalizacji sanitarnej zlewni OŚ w Podlesiu sołectwo Gołkowice, L = 3,7 km
- preferowanie użytkowania łąkowego, ochrona, restytucja i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych,
- rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego ze szczególnym uwzględnieniem tzw. małej retencji,
- wytyczenie obszarów zalewowych oraz wprowadzenie określonych zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego o zakazie rozbudowy i budowy nowych obiektów na tych terenach

2.4.2 Cele długoterminowe – do roku 2015

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej zlewni OŚ „Karkoszka II” w Wodzisławiu Śl., w tym:
  - kanalizacja sanitarna części sołectwa Godów ok. 19,5 km,
  - kanalizacja sanitarna sołectwa Łaziska ok. 20,7 km,
  - kanalizacja sanitarna sołectwa Podbucze, części sołectw: Krostoszowice, Skrzyszów ok. 13,4 km,
- budowa kanalizacji sanitarnej zlewni OŚ Ruptawa w Jastrzębiu Zdroju, w tym:
  - kanalizacja sanitarna sołectw Gołkowice, Skrbeńsko ok. 39,3 km,
  - kanalizacja sanitarna części sołectwa Godów : ok. 4,3 km,
  - kanalizacja sanitarna części sołectw Skrzyszów i Krostoszowice ok. 41,0 km,
- partycypacja w kosztach budowy odcinka rurociągu tłoczego L=2,82 km z pompowni w Turzy do OŚ Karkoszka II, L = 2,82 km (ok. 24%)
- partycypacja w kosztach rozbudowy OŚ Karkoszka II (ok. 2,4%)
- rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym
- budowa kanalizacji deszczowej, L = ok. 40 km,
- wykonanie działań dotyczących rozpoznania problemu oczyszczania wód deszczowych ze szczególnym uwzględnieniem terenów przemysłowych, składowych, baz transportowych, dróg krajowych i wojewódzkich oraz parkingów,
- propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne.

2.5 Mechanizmy prawno-ekonomiczne

Podstawowym aktem prawnym regulującym sprawy w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej jest ustawa z dnia 18 lipca 2001 - Prawo Wodne.

Ustawa reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie wodami.

Wody podlegają ochronie niezależnie od tego, czyją stanowią własność.

Ochrona wód polega w szczególności na:

- unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczeniami substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego,
- zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

Ustawa nakazuje, aby aglomeracje o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2000 były wyposażone w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych zakończone oczyszczalniami ścieków (art. 43 ustawy).

Zapis powyższy jest implementacją dyrektywy Rady nr 91/271/EWG i w negocjacjach stowarzyszeniowych Polska uzyskała 10 letni okres przejściowy (do 31.12. 2015r.) na dostosowanie do tego wymogu.

W miejscach, gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałaby nadmierne koszty, należy stosować systemy indywidualne lub inne rozwiązania (art. 42 ustawy).

Produkcję rolną należy prowadzić w sposób ograniczający i zapobiegający zanieczyszczaniu wód związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Należy upowszechniać dobre praktyki rolnicze, w szczególności na drodze organizowania szkoleń dla rolników (art. 47 ustawy).

Szczególnej ochronie podlegają zasoby wód podziemnych, ustawa nakazuje, aby wody podziemne były wykorzystywane przede wszystkim do:

- zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na cele socjalno-bytowe,
- na potrzeby produkcji artykułów żywnościowych oraz farmaceutycznych.

W zakresie ochrony przed powodzią i suszą obowiązek ten ciąży na organach administracji rządowej i samorządowej (art. 81).

Ochronę przed powodzią i suszą realizuje się w szczególności przez:

- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowę i rozbudowę zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,

- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, sterowanie przepływami wód,
- funkcjonowanie systemu ostrzegania przed niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze oraz hydrosferze,
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, budowanie oraz utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych, a także kanałów ulgi (art. 80 ustawy).

Problematykę wodno-ściekową reguluje również ustawa Prawo ochrony środowiska oraz ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

2.6 Matryca logiczna

Cele Rezultaty	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
Cele nadrzędne	<ul style="list-style-type: none"> - Przywrócenie czystości wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapewnienie wysokiej jakości wody do picia 	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa stanu czystości oraz jakości wód powierzchniowych i podziemnych, - Zapewnienie ludności oraz gospodarce potrzebnych ilości wody o odpowiedniej jakości spełniającej wymogi sanitarne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Gminy w Godowie - Główny Urząd Statystyczny - Przepisy i normy Unii Europejskiej - Raporty Unii Europejskiej 	

<p>Cele szczegółowe Programu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej o długości ok. 30 km - wymiana odcinków sieci wodociągowej, rurociągi z rur stalowych, L = ok. 10 km - edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody, - rozpoznanie problemu starych studni gospodarskich – ewidencja i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem, - rozbudowa kanalizacji sanitarnej zlewni OŚ w Podlesiu sołectwo Gołkowice, L = 3,7 km - preferowanie użytkowania łąkowego, ochrona, restytucja i właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych, - rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego ze szczególnym uwzględnieniem tzw. małej retencji, - wytyczenie obszarów zalewowych oraz wprowadzenie określonych zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego o zakazie rozbudowy i budowy nowych obiektów na tych terenach - budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwie Godów ok. 23,8 km, - partycypacja w kosztach budowy odcinka rurociągu tłoczego L=2,82 km z pompowni w Turzy do OŚ Karkoszka II, L = 2,82 km (ok. 24%) - partycypacja w kosztach rozbudowy OŚ Karkoszka II (ok. 2,4%) - kanalizacja sanitarna sołectwa Łaziska ok. 20,7 km, - kanalizacja sanitarna sołectwa Podbucze i części sołectw Krostosowice 	<ul style="list-style-type: none"> - Ilość odprowadzanych ścieków komunalnych i przemysłowych wymagających oczyszczenia w hm³, w tym oczyszczonych, - % ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków, - Długość sieci kanalizacyjnej, - Długość sieci wodociągowej, - Redukcja zanieczyszczeń w ściekach: BZT₅ – 90% CHZT - 80% Zawiesina ogólna – 90% Azot ogólny – 50% 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego - Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska - Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu Śląskim - Urząd Gminy w Godowie - Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozyskanie inwestorów. - Pozyskanie odpowiednich środków finansowych
----------------------------------	--	--	---	---

Oczekiwane rezultaty	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie atrakcyjności terenu Gminy Godów - Zwiększenie ruchu turystycznego - Poprawa warunków życia mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa kondycji środowiska naturalnego a w szczególności wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy	<ul style="list-style-type: none"> - Pomiary poziomu zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ogólna poprawa stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych
----------------------	---	---	---	---

2.7 Harmonogram realizacji Programu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Rozpoznanie problemu starych studni gospodarskich – ewidencja i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem	2003	2004	Urząd Gminy w Godowie	poprawa jakości wód podziemnych	20					
2	Rozpoznanie potrzeb w zakresie zabezpieczenie przeciwpowodziowego ze szczególnym uwzględnieniem tzw. małej retencji	2003	2004	Urząd Gminy w Godowie	zapobieganie powodziom	20					
3	Wymiana odcinków rurociągów z rur stalowych i azbestowo-cementowych L=ok.10km	2003	2005	Urząd Gminy w Godowie	poprawa jakości wody, zmniejszenie strat wody	3.000					
4	Budowa pompowni ścieków w Skrzyszowie wraz z rurociągiem tłocznym do Osiedla Żłote Łany w Jastrzębiu Zdrój	2003	2004	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	1.325					

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
------	---------------	------------------------------	------------------------------	--------------------------	------------------------------	------------------------------------	----------	------------	-------------	---------------	-------

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5	Budowa przykanalików w sołectwie Skrzyszów, L=ok. 1,3 km	2003	2004	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	325					
6	Uzupełniająca rozbudowa sieci wodociągowej o długości ok. 30 km, w tym wyposażenie w sieć wodociagową terenów komercyjnych	2003	2006	Urząd Gminy w Godowie	poprawa jakości wody	9.000					
7	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	2003	2015	Urząd Gminy w Godowie	zmniejszenie zużycia wody	10					
8	Rozbudowa kanalizacji w zlewni OŚ Podlesie, sołectwo Gołkowice, L=3,7km	2003	2005	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	1.665					

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFO S [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

9	Budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwie Skrzyszów i Krostoszowice L=ok.41,0km z odprowadzeniem do OS Ruptawa	2004	2005	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	18.450					
10	Budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwie Gołkowice i Skrbeńsko, L=ok.39,3 km	2004	2005	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	17.685					
11	Budowa kanalizacji deszczowej, L=ok.40km	2004	2010	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych substancjami ropopochodnymi	18.000					
12	Propagowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia zanieczyszczeń obszarowych przez związki biogenne	2004	2015	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	40					

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFO S [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

13	Rozpropagowanie budowy oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym	2005	2015	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	1.200					
14	Partycypacja w kosztach budowy odcinka rurociągu tłocznego L=2,82 km z pompowni w Turzy do OŚ Karkoszka II, L=2,82 km (ok. 24%)	2006	2007	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	338					
15	Partycypacja w kosztach rozbudowy OŚ Karkoszka II (ok.2,4%)	2006	2007	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	720					
16	budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwie Łaziska, L=ok. 20,7km	2006	2007	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	9.515					
L.P	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem [PLN] tys.	UE [PLN]	NFOS [PLN]	WFOS [PLN]	środki własne	uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
17	Budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwie Godów, L=ok. 23,8km	2007	2008	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	10.710					

18	Budowa kanalizacji sanitarnej w sołectwie Podbucze i części sołectw Krostoszowice i Skrzyszów, L=ok. 13,4km	2009	2010	Urząd Gminy w Godowie	wyeliminowanie skażenie wód podziemnych i powierzchniowych ściekami sanitarnymi	6.030					
----	---	------	------	-----------------------	---	-------	--	--	--	--	--

Łączna wartość przewidywanych nakładów inwestycyjnych do wydatkowania na realizację zadań w latach 2003 – 2015 szacowana jest na kwotę **98.053.000 zł.**

2.8 Wnioski

1. Z prognozy demograficznej wynika, że w perspektywie roku 2015 nie przewiduje się znacznego zwiększenia terenów zarówno pod budownictwo mieszkaniowe jak i infrastrukturę społeczną.
2. Zdecydowana poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych może być uzyskana dzięki budowie systemów kanalizacyjnych, szczególnie na terenach o dużej intensywności zabudowy.
3. Zakłada się, że rozbudowa i budowa sieci kanalizacji rozdzielczej obejmie docelowo ok. 97 % obszarów zabudowy.
4. Łączna długość sieci kanalizacyjnej do wykonania w okresie do 2015 roku wyniesie około 144,5 km, w tym 8 przepompowni sieciowych.
5. W przypadkach indywidualnych, na obszarach zabudowy mieszkaniowej rozproszonej gdzie nie przewiduje się budowy sieciowego systemu odprowadzania ścieków, należy przewidzieć budowę przydomowych biologicznych oczyszczalni ścieków lub innego sprawnego systemu unieszkodliwiania ścieków.
6. Przed podjęciem działań inwestycyjnych w dziedzinie zabezpieczeń przeciwpowodziowych należy dokonać szczegółowej analizy techniczno-ekonomicznej w celu wyboru rozwiązań optymalnych, ze szczególnym uwzględnieniem wyznaczenia terenów pod tzw. „małą retencję”.
7. Realizacja kompleksowego programu porządkowania gospodarki wodno – ściekowej na terenie Gminy w latach 2002 – 2015, w zdecydowany sposób uzależniona jest od pozyskania odpowiednich środków finansowych z Unii Europejskiej. Bez zasadniczych zmian struktury i źródeł finansowania inwestycji nie może być mowy o możliwości wyraźnej poprawy sytuacji. W przypadku pozyskania wystarczających środków finansowych (dotacji), zakładany docelowo stan wyposażenia w sieć kanalizacyjną byłby możliwy do osiągnięcia w okresie 8 - 10 lat.
8. Przy pozyskiwaniu wsparcia finansowego z funduszy Unii Europejskiej zamierzenia inwestycyjne w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej należy włączać w programy o charakterze regionalnym.
9. Racjonalne nawożenie gruntów rolnych i właściwe stosowanie środków ochrony roślin winno przyczynić się do zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł powierzchniowych.
10. Szczegółowego rozpoznania i podjęcia działań wymaga problem dotyczący oczyszczania wód deszczowych na terenie Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem tras komunikacyjnych.

3 Uwarunkowania finansowe Gminy Godów

Analiza ekonomiczno-finansowa budżetów gmin jest nieodłączną częścią Programu Ochrony Środowiska, gdyż możliwości finansowania zadań infrastrukturalnych z budżetów gminnych są ograniczone a zadania inwestycyjne, które stoją przed samorządami są bardzo duże.

Rocznie nakłady na inwestycje infrastrukturalne nie przekraczają 10-15% wydatków budżetowych gmin. Przeznaczenie środków w budżecie na daną inwestycję jest bardzo ważnym elementem planowania, gdyż samorząd finansuje różne sfery życia społeczności lokalnej. Mając świadomość znaczenia planowanych inwestycji dla poprawy stanu środowiska naturalnego stwierdza się, że wielkość projektowanych zamierzeń daleko wykracza poza lokalne możliwości finansowe, stąd też realizacja wnioskowanych zadań jest możliwa wyłącznie przy wspomaganie ich wykonywania ze źródeł zewnętrznych.

W polityce finansowej wielu gmin zauważa się dużą ostrożność budżetową, wyrażającą się niewykorzystaniem możliwości realizacji zadań ze źródeł zewnętrznych. Dotyczy to nie tylko kredytów komercyjnych, ale także wysoce preferencyjnych. Tymczasem rachunek ekonomiczny wykazuje w naszych warunkach, iż efektywność prowadzenia inwestycji wymaga nie tylko angażowania wysokich środków własnych, ale także aktywnej polityki pozyskiwania alternatywnych źródeł finansowania. Wsparcie tymi środkami powinno umożliwić m.in. utrzymywanie poziomu opłat za usługi komunalne na akceptowalnym społecznym poziomie.

Dla gmin dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- ✓ Środki własne,
- ✓ Kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- ✓ Kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- ✓ Dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- ✓ Emisja obligacji.

Wdrożenie niniejszego Programu będzie możliwe dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są fundusze ekologiczne, fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów. Podstawę tego systemu tworzą fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. W Polsce działają:

- ✓ NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ – największa instytucja finansująca przedsięwzięcia ochrony środowiska o zasięgu ponadregionalnym i ogólnokrajowym w Polsce;
- ✓ WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ – dofinansowuje zadania z zakresu

ochrony środowiska i gospodarki wodnej w poszczególnych województwach,

- ✓ POWIATOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ;
- ✓ GMINNY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ;

Gromadzą one wpływy z opłat płaconych za korzystanie ze środowiska i jego zasobów przez podmioty gospodarcze (opłaty za emisję zanieczyszczeń do powietrza, zrzut ścieków, składowanie odpadów) oraz kar nakładanych za ponadnormatywne zanieczyszczanie środowiska.

W perspektywie naszego członkostwa w Unii Europejskiej podstawowe znaczenie nabierają programy i fundusze pomocowe przygotowujące Polskę do wykorzystania funduszy strukturalnych. W zakresie ochrony środowiska, rozwoju regionalnego i rozwoju wsi funkcjonują m.in.: takie organizacje i fundusze jak:

- ✓ ISPA - Fundusz pomocy bezzwrotnej, będący przygotowaniem do funduszy strukturalnych, przeznaczony na finansowanie dużych projektów w zakresie sieci transportowych oraz ochrony środowiska;
- ✓ FUNDACJA EKOFUNDUSZ – Fundacja finansująca projekty ekologiczne o znaczeniu ogólnokrajowym i szerszym ze środków pochodzących z ekokonwersji polskiego zadłużenia.
- ✓ GLOBAL ENVIRONMENTAL FACILITY – światowa organizacja o charakterze kapitałowego funduszu celowego na rzecz ochrony środowiska;
- ✓ PROGRAM WWF DLA POLSKI – krajowe przedstawicielstwo międzynarodowej organizacji World Wild Fund;
- ✓ NARODOWA FUNDACJA OCHRONY ŚRODOWISKA – Fundacja zajmująca się opracowywaniem ekspertyz w zakresie ochrony środowiska oraz edukacją ekologiczną;
- ✓ FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA – Fundacja promuje działania na rzecz ekorozwoju;
- ✓ REGIONALNE CENTRUM EKOLOGICZNE NA EUROPE ŚRODKOWĄ I WSCHODNIĄ – wspomaga swobodną wymianę informacji oraz udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony środowiska;
- ✓ PROGRAM PHARE – największy z programów przedakcesyjnych, wspierających rozwój regionalny;
- ✓ SAPARD – program przedakcesyjny Unii Europejskiej przeznaczony na rozwój terenów wiejskich.

Istotnymi środkami w realizacji niniejszego Programu będą po wejściu do Unii Europejskiej **środki Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych.**

Głównym celem polityki regionalnej Unii Europejskiej jest wyrównanie różnic międzyregionalnych w poziomie życia i w rozwoju gospodarczym pomiędzy najbiedniejszymi a najbogatszymi regionami państw członkowskich, a przez to zwiększenie społecznej i gospodarczej spójności Unii. Polityka strukturalna i regionalna UE realizowana jest poprzez współfinansowanie za pomocą funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności określonych programów i projektów rozwoju regionalnego. Na realizację wymienionego wyżej celu pomoc z funduszy strukturalnych kierowana jest (w okresie budżetowym UE 2000-2006) do regionów, których zamożność, liczona za pomocą wskaźnika poziomu produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca (za ostatnie trzy lata według parytetu siły nabywczej) jest mniejsza niż 75% przeciętnej wartości tego wskaźnika w całej UE.

Obecnie Polska w całości spełnia kryteria zakwalifikowania, bowiem poziom produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca liczony za trzy ostatnie lata według parytetu siły nabywczej jest niższy od 75% średniego poziomu w UE. **Średnia dla Polski wynosi obecnie 39% przeciętnej dla Unii.** Według obecnych regulacji funduszy strukturalnych oznacza to możliwość uzyskania wspólnotowego wsparcia na rozwój społeczno-gospodarczy dla całej Polski, z zasobów wszystkich funduszy strukturalnych. Oprócz tego będzie możliwe uzyskanie wsparcia z Funduszu Spójności.

Rodzaje funduszy strukturalnych:

- ✓ Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- ✓ Europejski Fundusz Społeczny;
- ✓ Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej;
- ✓ Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa.

Kolejnym bardzo ważnym instrumentem finansowym Unii jest Fundusz Spójności. Z jego środków finansowane są duże (o minimalnej wartości 10 mln EUR) projekty infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz transeuropejskich sieci transportowych. Pomoc z Funduszu Spójności przyznawana jest krajom, w których produkt narodowy brutto na głowę mieszkańca jest mniejszy od 90 % średniej dla Unii Europejskiej. Pomoc ta ma ułatwić krajom-beneficjentom dostosowanie się do wymogów unii walutowej. W przeciwieństwie do zasad obowiązujących w funduszach strukturalnych, Fundusz Spójności finansuje konkretne projekty, a nie programy operacyjne. Projekty takie mogą otrzymać współfinansowanie w wysokości od 80 do 85% zaangażowanych środków publicznych. Wielkość ta jest odpowiednio obniżana w przypadku projektów przynoszących dochód. W ramach przygotowywania do Funduszu Spójności opracowywany jest i przekazywany do Komisji Europejskiej odrębny dokument programowy Strategy Reference Framework, który stanowi podstawę procesu selekcji projektów. Zawiera on ponadto propozycje projektów, zgodnych z celami wspólnotowej polityki w zakresie ochrony środowiska, które zostaną przedłożone w celu uzyskania wsparcia. Procedura uzyskiwania środków Funduszu przewiduje, że każdy projekt jest przyjmowany przez Komisję w porozumieniu z państwem członkowskim korzystającym z pomocy. Zgodnie z obecnie obowiązującymi kryteriami przyznawania pomocy, Polska po przystąpieniu do Unii

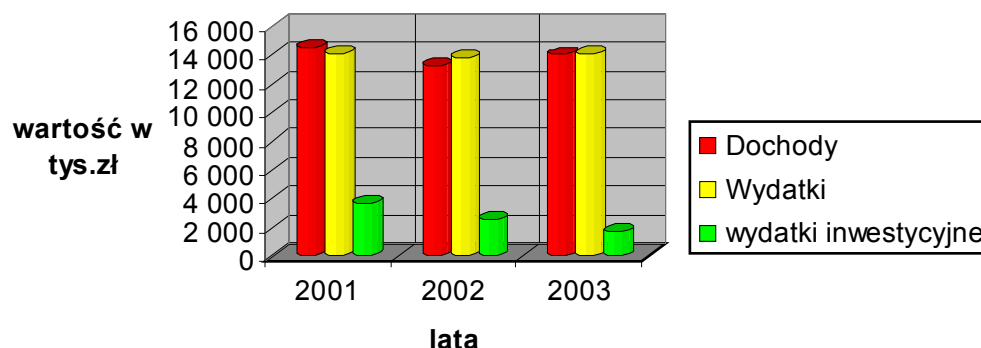
Europejskiej będzie beneficjentem tego funduszu. Oznacza to, że wydatkowanie jego środków nie podlega zasadom i procedurom Funduszy Strukturalnych, w szczególności zaś nie wymaga przygotowania złożonych dokumentów programowych. Wystarczy przygotować dobrze opracowane projekty (grupy projektów) i z należyтым uzasadnieniem przedłożyć Komisji Europejskiej. Jakkolwiek nie jest on funduszem strukturalnym, to jednak ze względu na swój charakter jest jednym z najważniejszych instrumentów realizacji polityki spójności społeczno-gospodarczej.

3.1 Analiza ekonomiczno-finansowa budżetu Gminy Godów

Tabela 3-3.1 Budżet Gminy Godów, (wartości w tys. zł PLN)

Lp	Opis	2001	2002	dynamika	2003	dynamika
1	2	3	4	5	6	7
A	Dochody budżetu Gminy	14 534	13 321	91,6%	14 080	105,7%
B	Wydatki budżetu Gminy	14 153	13 870	98%	14 098	102%
C	Wydatki inwestycyjne w budżecie Gminy	3 698	2 537	69%	1 731	68,2%
D	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetu Gminy	26,1%	18,3%	x	12,3%	x

Zestawienie dochodów i wydatków budżetu Gminy Godów w latach 2001-2003

Rysunek 3.1 Zestawienie dochodów i wydatków

Z analizy budżetu wynika, iż w poprzednich latach na wydatki inwestycyjne Gmina przeznaczyła ok. 12 - 26% swojego budżetu. Uchwała budżetowa na 2003 r. zakłada 12,3% udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem.

Do głównych wydatków inwestycyjnych w roku budżetowym 2002 należały (III/16/2002 z dnia 30.12.2002 r.):

- ✓ Kanalizacja – 700 000 zł
- ✓ Budowa sali gimnastycznej - 500 000 zł
- ✓ Budowa dróg gminnych - 500 000 zł
- ✓ Wydatki na oświatę – 7 627 682 zł
- ✓ Wydatki na gospodarkę mieszkaniową – 190 000 zł

Tabela 3-3.2 Wskaźniki finansowe Gminy Godów

L.p.	Wyszczególnienie	2001	2002	2003
1	2	3	4	5
1.	DOCHODY OGÓŁEM	14 534	13 321	14 080
1.1	Dotacje i subwencje	5 426	6 103	7 121
1.2	Dochody własne	9 109	7 218	7 106
2.	WYDATKI	14 153	13 870	14 098
2.1	Wydatki bieżące	10 455	11 333	12 367
2.2	Inwestycje	3 698	2 537	1 731
3.	WSKAŹNIKI			
3.1	Stosunek wszystkich inwestycji (2.2) do dochodów ogółem (1)	25,4%	19%	12,3%
3.2	Stosunek dochodów własnych (1.2) do dochodów ogółem (1)	63%	54,2%	50,5%

3.2 Zdolności inwestycyjne – prognoza budżetu Gminy na lata 2003-2015

Analizując wszystkie dostępne sposoby finansowania inwestycji można stworzyć kilka wariantów dla Programu Ochrony Środowiska, których realizacja uzależniona będzie w pierwszej kolejności od możliwości finansowych Gminy a następnie od dostępności zewnętrznych źródeł finansowania.

Na podstawie danych dotyczących budżetu Gminy Godów, przeprowadzono symulację przyszłych dochodów (do roku 2015, przy założeniu 2% realnego wzrostu dochodów w wariantcie I oraz 2% spadku w wariantcie II) oraz oszacowano możliwości inwestycyjne (założono udział wydatków inwestycyjnych na poziomie 15% oraz na poziomie 20%).

Tabela 3-3.3 Bilans dochodów i wydatków Gminy Godów

Lp.	Opis	2004	2005	2014	2015	Suma wydatków na lata 2004-2015
1	2	3	4	5	6	7
I.A	Dochody [tys. PLN]	14 363	14 650	17 508	17 859	
I.B	Wydatki jako 15% udziału w dochodach [tys. PLN]	2 154	2 198	2 626	2 679	28 896
I.C	Wydatki jako 20% udziału w dochodach [tys. PLN]	2 873	2 930	3 502	3 572	38 528
II.A	Dochody [tys. PLN]	13 816	13 540	11 289	11 063	
II.B	Wydatki jako 15% udziału w dochodach [tys. PLN]	2 072	1 031	1 693	1 659	22 308
II.C	Wydatki jako 20% udziału w dochodach [tys. PLN]	2 763	2 708	2 258	2 213	29 744

Z przedstawionych w tabelach danych wynikają bardzo zróżnicowane możliwości finansowania projektów inwestycyjnych w zależności od wariantu.

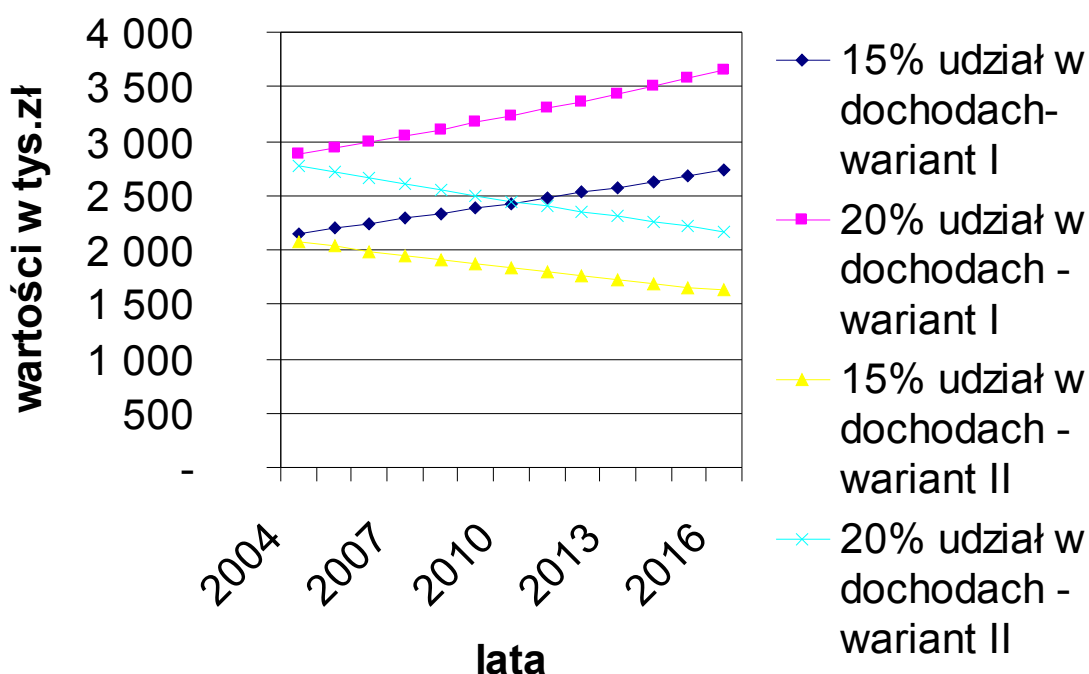
W wariantcie wzrostowym – wydatki (15% udziału wydatków inwestycyjnych w dochodach) szacuje się na poziomie ok. 2,1 milionów złotych w roku 2004 do ok. 2,7 milionów złotych w 2015 roku, a wtedy suma kwot na wydatki inwestycyjne wyniesie ok. 28,9 milionów złotych. Przy założeniu 20% udziału w dochodach budżetu wydatków inwestycyjnych odpowiednio nakłady mogą wynieść w 2004 roku już ok. 2,9 miliony złotych, w roku 2015 ok. 3,6 milionów złotych a ich suma szacowana jest na ok. 38,5 milionów złotych.

W wariantcie II malejących realnie dochodów – wydatki (15% udziału w dochodach) szacuje się na poziomie ok. 2 milionów złotych w roku 2004 do ok. 1,6 miliona złotych w 2015 roku, a suma kwot na wydatki inwestycyjne wyniesie ok. 22,3 miliony złotych. Przy założeniu 20% udziału w dochodach budżetu wydatków inwestycyjnych odpowiednio nakłady mogą wynieść w 2004 roku już ok.

2,8 miliony złotych, w roku 2015 ok. 2,2 miliony złotych, a ich suma jest szacowana na ok. 29,7 milionów złotych.

Wydatki inwestycyjne do 2015r.

Rysunek 3.2 Wydatki inwestycyjne do 2015r. Nakłady finansowe na inwestycje związane z ochroną środowiska a możliwości budżetu Gminy

Tabela 3-3.4 Nakłady finansowe na inwestycje związane z ochroną środowiska a możliwości budżetu Gminy

Lp.	Kierunki	Nakłady inwestycyjne	
		Wariant I	Wariant II
1.	gospodarka wodno-ściekowa	96.605	
2.	Wydatki inwestycyjne Gminy na ochronę środowiska na lata 2003-2015		
3.	5% udział wydatków na ochronę środowiska w dochodach ogółem	9 632	7 436
4.	Udział zewnętrznych źródeł w finansowaniu inwestycji (1. - 3.)	86 973	89 169
5.	Udział % zewnętrznych źródeł finansowania	90%	92%

6.	10% udział wydatków na ochronę środowiska w dochodach ogółem	19264	14 872
7.	Udział zewnętrznych źródeł w finansowaniu inwestycji (1. - 6.)	77 341	81 733
8.	Udział % zewnętrznych źródeł finansowania	80%	85%

Powyższa tabela przedstawia nakłady finansowe na poszczególne działy zawarte w Programie Ochrony Środowiska w zestawieniu z przyjętymi wydatkami inwestycyjnymi na ochronę środowiska (5% i 10% udział tych wydatków w dochodach ogółem) w Gminie Godów w latach 2003 – 2015.

4 *Możliwości pozyskiwania dofinansowania*

Obecnie istnieje kilka możliwości pozyskiwania przez jednostki samorządowe dodatkowych środków na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych. Poniżej zostaną przedstawione wybrane z nich, będące alternatywa do kredytów bankowych

4.1 Fundusze pomocowe

Uzupełnianie środków własnych budżetu Gminy może być prowadzone m.in. przez:

- pozyskiwanie środków¹⁴ z krajowych funduszy ochrony środowiska w tym: Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (Fundusz wprowadza od 2002 bardzo korzystne warunki dofinansowania dla samorządów), Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, EkoFunduszu ,
- pozyskiwanie środków pomocowych Unii Europejskiej przedakcesyjnych (ISPA, PHARE, SAPARD) oraz środków z funduszy strukturalnych po wejściu do Unii

4.2 Emisja obligacji komunalnych

Przed podjęciem decyzji o takiej formie pozyskania środków Gmina musi zdecydować, na jaki konkretny cel zamierza przeznaczyć uzyskane środki, jaki będzie okres wykupu obligacji, jakie oprocentowanie (warunki ustalone zostaną w przetargu) i, co najistotniejsze, kto jest potencjalnym nabywcą (np. banki, fundusze osoby fizyczne, inne podmioty). Koszt pozyskania środków w ten sposób może być tańszy (pomimo konieczności opracowania memorandum finansowego i kosztów emisji) od kosztu komercyjnego kredytu bankowego.

4.3 Partnerstwo Publiczno Prywatne

Inną metodą realizacji zadań Gminy może być rozważenie (zalecanego w rozporządzeniach unijnych) Partnerstwa Prywato-Publicznego (PPP). Osiąganie poprawy jakości życia w zgodzie z zasadami kształtowania zrównoważonego, lokalnego rozwoju uzależnione jest w znacznym stopniu od stanu oraz sprawności zarządzania systemami komunalnej infrastruktury technicznej. Ich funkcjonowanie wpływa bezpośrednio na możliwości rozwoju przedsiębiorstw, a także określa stopień zaspokojenia podstawowych potrzeb o charakterze socjalnym.

Konieczność restrukturyzacji gospodarki komunalnej jest dziś jednym z głównych wyzwań stojących przed samorządami polskich Gmin na drodze do osiągnięcia standardów porównywalnych z krajami Unii Europejskiej. Doniosłość tej problematyki znajduje swój wyraz między innymi w dokumentach Unii Europejskiej szacujących potrzeby Polski w tej dziedzinie na około 3,3 miliarda euro. Według ocen ekspertów Banku Światowego, usunięcie wieloletnich zaniedbań nie będzie jednak możliwe bez rozwinięcia skutecznych praktyk partnerstwa instytucji publicznych i prywatnych. Partnerstwo takie -wzorem innych państw - jest bowiem sprawdzonym sposobem osiągnięcia wysokiej jakości i efektywności świadczenia usług komunalnych, a tym samym - skutecznym sposobem podnoszenia jakości życia mieszkańców.

Istota publiczno-prywatnego partnerstwa w sektorze usług komunalnych

Termin „prywatno-publiczne partnerstwo” (PPP) jest pojęciem ogólnym, które może oznaczać co najmniej kilka form powierzenia podmiotom prywatnym obowiązku świadczenia usług o charakterze publicznym. Poszczególne formy

¹⁴ Do Programu dołączony zostaje przewodnik „Programy pomocowe dla samorządów” z opisem instytucji i programów udzielających wsparcia finansowego

partnerstwa różnią się między sobą **stopniem ponoszonego ryzyka gospodarczego, podziałem odpowiedzialności za jakość świadczenia, okresem świadczenia usług oraz charakterem własności majątku** służącego do spełniania świadczeń. Główne cechy najczęściej występujących form publiczno-prywatnego partnerstwa opisane zostały w tabeli. W praktyce stosuje się kombinacje przedstawionych rozwiązań.

Tego typu formy partnerstwa mogą stać się atrakcyjne jednak dopiero wtedy, gdy określone zostaną stabilne regulacje prawne zapewniające równowagę pomiędzy interesami prywatnych podmiotów gospodarczych a interesami ich klientów, warunkując tym samym możliwości uzyskania zwrotu z inwestycji prywatnego kapitału.

Kluczową kwestią - w przypadku gdyby Gmina zdecydowała się na prywatyzowanie usług komunalnych - jest wybór rozwiązania najlepiej dostosowanego do lokalnych potrzeb i możliwości.

Tabela 4-4.1 Podstawowe formy publiczno-prywatnego partnerstwa w sektorze usług komunalnych

<i>I.p.</i>	<i>Forma ppp</i>	<i>Własność majątku</i>	<i>Bieżąca działalność i konserwacja</i>	<i>Inwestycje</i>	<i>Ryzyko gospodarcze</i>	<i>Okres świadczenia</i>
1	2	3	4	5	6	7
1	Umowa o świadczenie usług	publiczna	jedn.publiczne i prywatne	sektor publiczny	sektor publiczny	1-2 lata
2	Kontrakt Menedżerski	publiczna	jednostki prywatne	sektor publiczny	sektor publiczny	3-5 lat
3	Leasing	publiczna	jednostki prywatne	sektor publiczny	współdział	8-15 lat
4	Koncesja	publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	25-30 lat
5	Umowa typu budowa-eksploatacja-przekazanie (BOT)	prywatna i publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	20-30 lat
6	Przeniesienia prawa własności mienia komunalnego	prywatna lub prywatna i publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	nieokreślony (może być określony w licencji)

5 Wdrażanie i realizacja Programu

5.1 System zarządzania ochroną środowiska w Gminie¹⁵

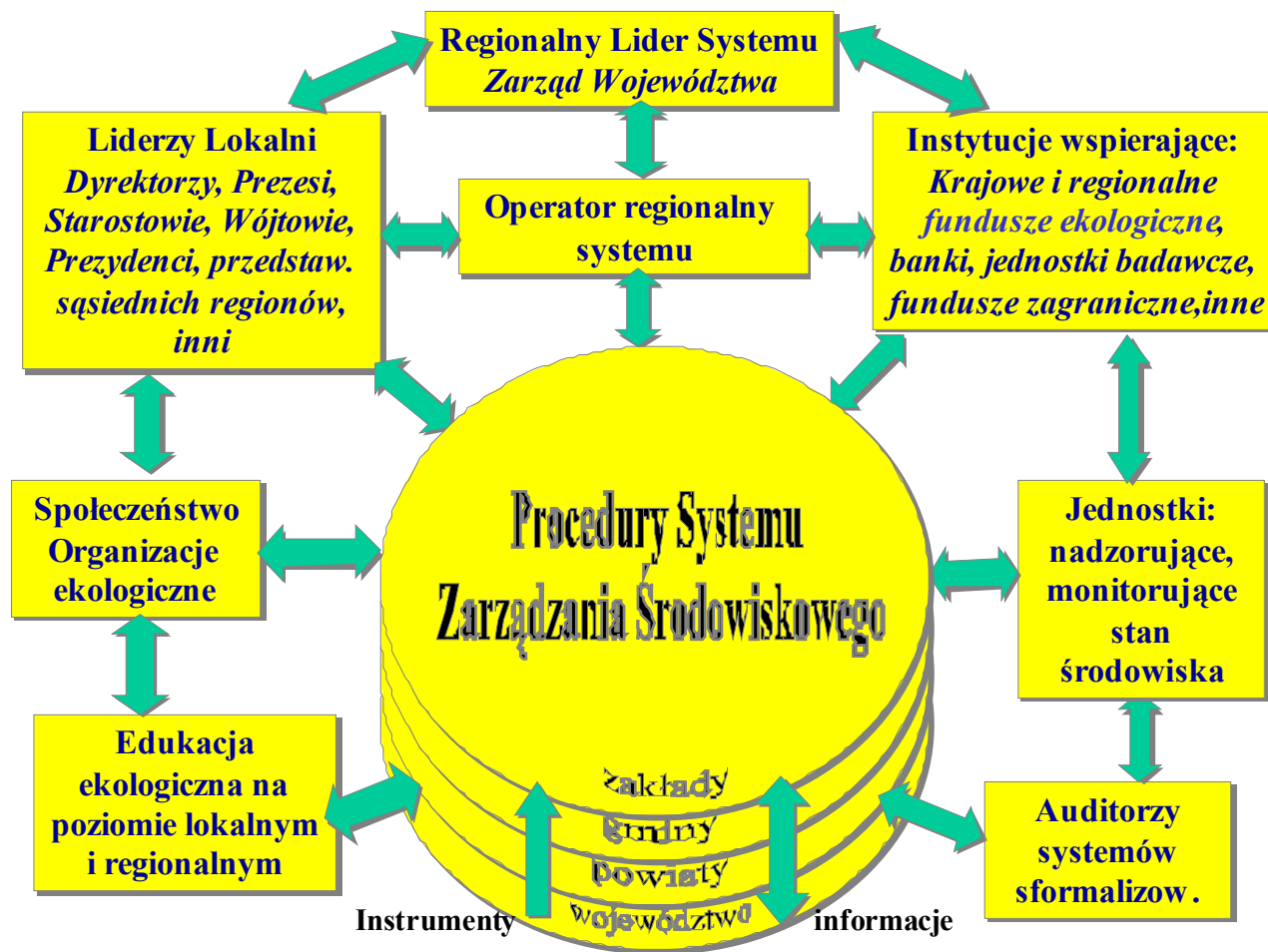
Zasady zrównoważonego rozwoju mogą być skutecznie wdrażane jeśli strategie i programy ochrony środowiska kreowane i realizowane będą w sposób systemowy, a więc jeśli zapewni się w województwach funkcjonowanie **Regionalnych Systemów Zarządzania Środowiskowego (REMAS)**

Celem REMAS jest dążenie do uzyskania w danym województwie sukcesywnego z roku na rok ograniczania negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla program ochrony środowiska województwa oraz programy powiatowe i gminne, a dowodów jego osiągnięcia dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (według nowej ustawy co 2 lata) na podstawie zestawu wskaźników, ujednoliconych – a więc porównywalnych na każdym szczeblu zarządzania.

Wskaźniki oceny efektów działalności środowiskowej powinny zostać określone nie tylko w odniesieniu do województwa, powiatów i gmin, lecz również do kluczowych przedsiębiorstw, sektorów gospodarki, (np. górnictwa, hutnictwa itd.) gdyż są niezbędne dla funkcjonowania w ramach lokalnych systemów zarządzania środowiskowego.

Ogólny schemat REMAS w uproszczeniu pokazuje poniższy rysunek:

¹⁵ Źródło: Zintegrowany system zarządzania środowiskowego powiatem i gminami ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami komunalnymi” Syntetyczny opis projektu pilotowego WFOŚiGW, autor: dr inż. Włodzimierz A. Sokół
Katowice, grudzień 2001 r.

Rysunek 5.1 Ogólny schemat funkcjonowania REMAS w województwie

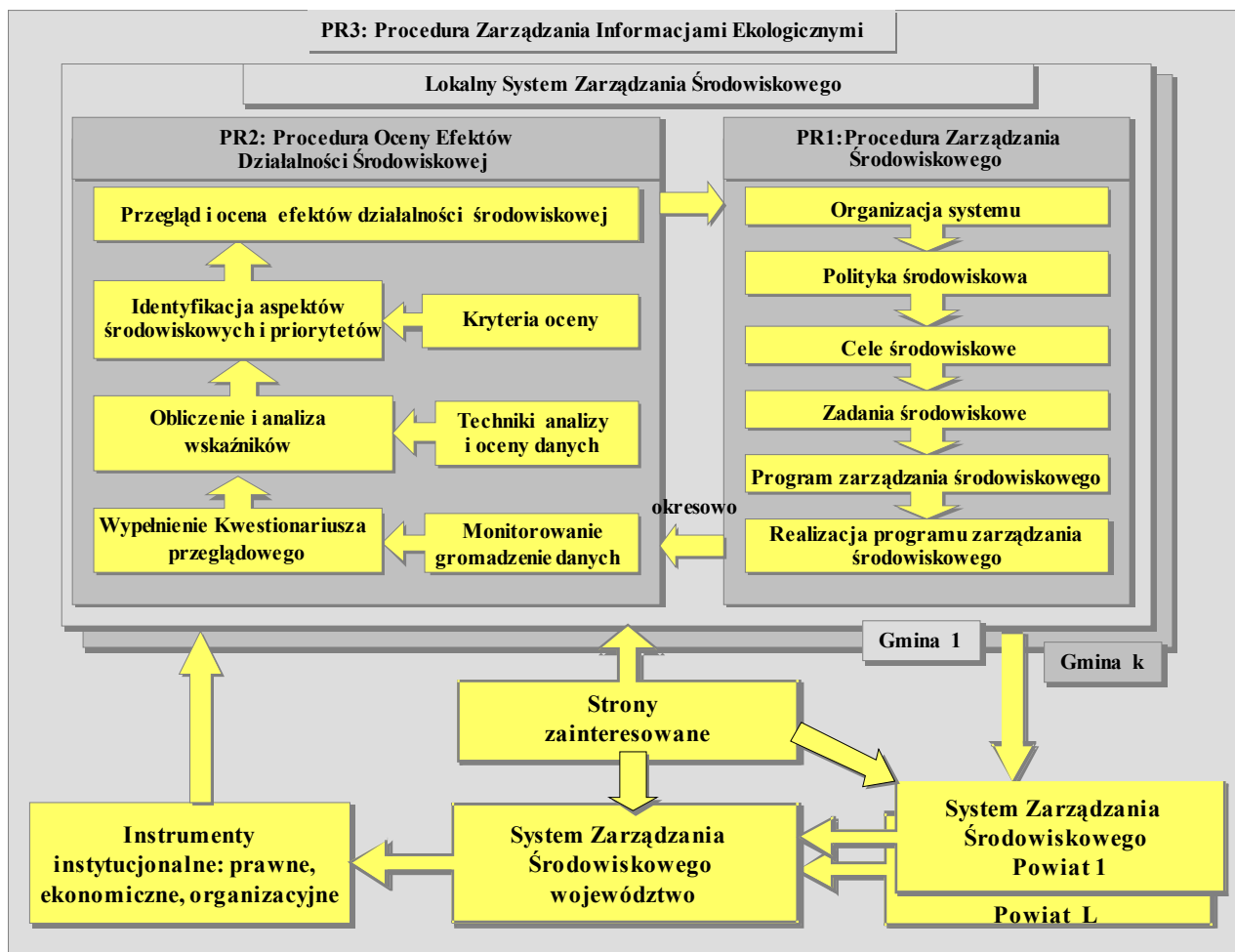
Planuje się zastosowanie systemu REMAS do zintegrowanego zarządzania środowiskiem na terenie całego województwa śląskiego.

Wdrożenie tego systemu zapewni więc optymalizację zarządzania środowiskiem i usprawni wdrażanie niniejszego Programu w Gminie Godów oraz zapewni możliwość korelacji z programami ochrony środowiska sąsiednich gmin oraz z programem powiatu.

Podstawą projektu jest opracowany przez autora wielopoziomowy model systemu zarządzania środowiskowego oraz szczegółowe algorytmy postępowania, którego podstawą są **lokalne systemy zarządzania środowiskowego** funkcjonujące na zasadzie dobrowolności, w sposób wzajemnie zintegrowany w gminach i powiatach za pomocą dwóch podstawowych i wzajemnie ze sobą powiązanych procedur operacyjnych:

- PR1: Procedury „Zarządzania środowiskowego”, stanowiącej znaczne rozwinięcie procedury Czystszej Produkcji o najistotniejsze wymagania międzynarodowej normy PN-EN ISO 14001
- PR2: Procedury „Oceny efektów działalności środowiskowej”, wykorzystującej wymagania międzynarodowej normy EN ISO 14031, normy PN-EN ISO 14001 oraz zaproponowane narzędzia monitorowania, przeglądu i oceny wpływu danej organizacji (powiatu, gminy, przedsiębiorstwa) na środowisko z zastosowaniem jednolitych kryteriów i wskaźników oceny efektów działalności środowiskowej

Realizacja REMAS za pomocą modelu wielopoziomowego zapewnia integrację gminnych i powiatowych systemów zarządzania środowiskowego, przez skorelowanie polityk, celów i zadań oraz programów zarządzania środowiskowego. Ponadto REMAS zapewnia powiązania informacyjne pomiędzy poszczególnymi szczeblami zarządzania, w tym porównywalność danych o osiągniętych efektach działalności środowiskowej. W wyniku tego uzyska się możliwość kreowania zmian lokalnych, regionalnych i krajowych instrumentów instytucjonalnych: prawnych, finansowych i organizacyjnych, zachęcających uczestników systemu regionalnego do osiągnięcia celów środowiskowych przyjętych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych programach ochrony środowiska.

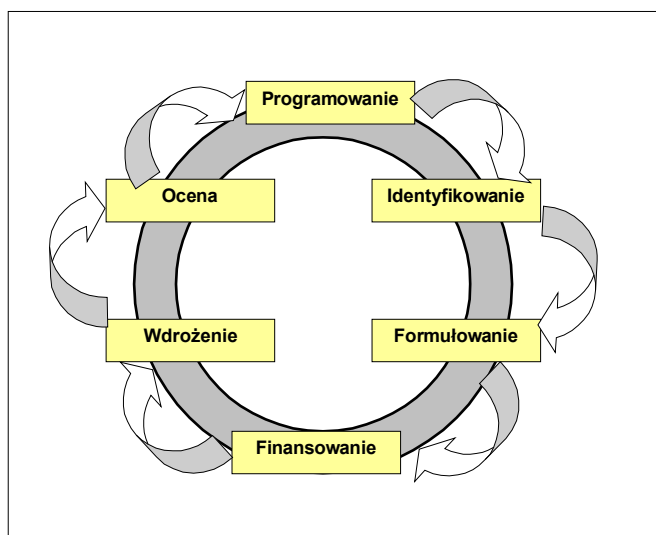
Rysunek 5.2 Podstawowe elementy wielopoziomowego modelu systemu zarządzania środowiskowego

5.2 Zarządzanie Cyklem Projektu¹⁶

Niektóre z narzędzi wykorzystywanych w tej metodzie stosować muszą polskie organizacje już obecnie, korzystając ze środków przedakcesyjnych. Narzędzia stosowane w tej metodzie przydatne mogą być jednak dla wszystkich jednostek i organizacji realizujących projekty lub programy, bez względu na źródła ich finansowania.

Sekwencja, według której projekt jest planowany i realizowany określana jest **cyklem projektu** (Rys. 11). Cykl rozpoczyna się od fazy programowania i identyfikacji idei następnie rozwija tę ideę w plan wykonawczy, który może być zrealizowany i oceniony. Idee i pomysły uzgodnione są w oparciu o zaakceptowaną i przyjętą strategię. Przedstawiona struktura gwarantuje, że wszyscy udziałowcy projektu mogą być właściwie poinformowani, a skonsultowane decyzje podejmowane są na właściwych etapach życia projektu.

Rysunek 5.3 Cykl Projektu

1. Cykl definiuje kluczowe decyzje, wymagania informacyjne oraz odpowiedzialność w każdej z faz.
2. Każda faza cyklu musi być całkowicie zakończona, aby kolejna z faz mogła zakończyć się sukcesem.
3. Faza Oceny w każdym projekcie ma przynosić doświadczenie z realizowanych projektów, które będzie wykorzystywane w przyszłych programach i projektach.

W **Cykle Projektu** wyróżnia się sześć faz: **Programowanie, Identyfikację, Formułowanie, Finansowanie, Wdrożenie oraz Ocena**

Opis poszczególnych faz Cyklu Projektu:

¹⁶ Pojęcie **projekt** stosowane będzie tutaj zarówno dla „projektu” czyli grupy działań służących realizacji zamierzonego celu w określonym czasie jak i dla „programu” czyli serii projektów służących uzyskaniu określonych wspólnych celów (np. na poziomie regionu, w danym sektorze)

I. PROGRAMOWANIE: w czasie tej fazy analizowane i identyfikowane są problemy, ograniczenia, oraz możliwości ich rozwiązywania. Wymaga to przeglądu społeczno-ekonomicznych wskaźników oraz priorytetów zawartych zarówno w strategiach, programach (w tym sektorowych) jak i priorytetów instytucji finansujących. Następuje zidentyfikowanie i uzgodnienie głównych celów i priorytetów umożliwiających odpowiednią i wykonalną podstawę programowania, w oparciu o którą projekt może być zidentyfikowany i przygotowany. Każdorazowo należy uwzględniać doświadczenia wynikające z przeszłości.

Dokumenty: strategie integracji, krajowa, regionalna, lokalne, priorytety, harmonogramy

II. IDENTYFIKACJA: W czasie tej fazy pomysły na projekty są identyfikowane, przeglądane, weryfikowane i klasyfikowane do dalszych studiów. Konsultuje się planowane działania z potencjalnymi beneficjentami, analizuje się problemy, z jakimi mogą się zetknąć oraz rozważa się opcje rozwiązywania tych problemów. Podejmuje się decyzję odnośnie właściwości każdego pomysłu na projekt - zarówno z punktu widzenia beneficjentów jak i zaprogramowanej (w fazie I) podstawy i wyboru pomysłów, które będą dalej analizowane w kolejnej fazie

Dokumenty i decyzje: opracowania pre-feasibility study, decyzje o wybranym wariantcie do dalszych studiów

III. FORMUŁOWANIE: właściwe idee projektów są rozwijane w plany operacyjne. Beneficjenci i inni uczestnicy biorą udział w szczegółowym określaniu ich określaniu. Idee te następnie oceniane są pod kątem wykonalności czyli możliwości generowania długotrwałych korzyści dla beneficjentów projektu. Na bazie tej oceny podejmowana jest decyzja o przygotowaniu formalnych dokumentów projektu, wniosków oraz poszukiwania finansowania

Dokumenty i decyzje: feasibility study (studium wykonalności), ocena oddziaływania na środowisko, decyzja w oparciu o studium o poszukiwaniu środków (wstępne wnioski do instytucji finansujących)

IV. FINANSOWANIE: wniosek o dofinansowanie projektu weryfikowany jest przez instytucje współfinansujące i podejmowane są decyzje w sprawie współfinansowania projektu. Zwierane są odpowiednie umowy i porozumienia, podejmowane są niezbędne uchwały.

Dokumenty i decyzje: wnioski szczegółowe o dofinansowanie, decyzje o przyznaniu dofinansowania, memorandum finansowe, umowy, uchwały

V. WDRAŻANIE: w ramach tej fazy projekt jest uruchamiany i realizowany, zwykle z zastosowaniem procedur przetargowych (zgodnych z wymogami instytucji współfinansujących). W trakcie realizacji, projekt jest monitorowany, oceniany jest postęp w jego realizacji, gdyby zachodziło ryzyko nie uzyskania zaplanowanych celów należałoby przeprowadzić jego korektę.

Dokumenty i decyzje: specyfikacje przetargowe, umowy z wykonawcami, decyzje o konieczności weryfikacji projektu

VI. OCENA: Podczas tej fazy instytucje współfinansujące oraz inni partnerzy oceniają co zostało osiągnięte oraz jakie doświadczenia z realizacji projektu mogą zostać wykorzystane w przyszłości. Chociaż ocena występuje na końcu cyklu projektu, to jednak w trakcie jego realizacji warto podejmować ocenę etapów przejściowych

Dokumenty i decyzje: ocena projektu, decyzje jak wykorzystać rezultaty i doświadczenia w przyszłości

Zarządzanie Cyklem Projektu (Project Cycle Management –PCM) wprowadzone zostało przez Komisję Europejską w latach dziewięćdziesiątych, aby poprawić jakość przygotowania finansowanych przez Komisję Europejską projektów i zwiększyć efektywność zarządzania nimi.

Przeprowadzone w latach osiemdziesiątych badania wykazały, że jedynie ok. jedna trzecia projektów/programów zakończyła się sukcesem (przyniosła oczekiwane rezultaty), około jedna trzecia dała tylko częściowe (najczęściej niezadowalające) efekty, a pozostałe programy i projekty były całkowicie chybione. **PCM** opracowano, aby zapobiegać negatywnym zjawiskom, zidentyfikowanym w oparciu o doświadczenia krajów OECD. Z doświadczeń tych wynikały m.in. następujące przyczyny niepowodzeń finansowanych projektów:

- słabe przygotowanie i planowanie projektów,
- wiele projektów nie było właściwych dla beneficjentów,
- niewłaściwie ryzyka były brane pod uwagę,
- czynniki wpływające na długoterminową trwałość korzyści projektów były ignorowane,
- doświadczenia z realizacji poprzednich projektów rzadko były wykorzystywane przy podejmowaniu nowych działań.

Zarządzanie Cyklem Projektu PCM – integruje poszczególne fazy cyklu, tak aby właściwe elementy badane były systematycznie, wg właściwej metodologii, co gwarantuje skupienie się na celach projektu i trwałość jego efektów i korzyści dla beneficjentów, zwiększa efektywność udzielanej pomocy finansowej. **PCM** wymusza skupienie się na rzeczywistych potrzebach beneficjentów, przez wymóg szczegółowej oceny stanu istniejącego oraz przez zastosowanie metody Logicznej Struktury (Logical Framework Approach - **LFA**). Od samego początku aspekty zapewnienia trwałości korzyści są wkomponowane w przygotowanie projektu. Metoda **PCM** zwiększa przejrzystość projektu oraz kontekstu, w którym jest realizowany, co ułatwia również monitorowanie i ocenę projektu.

Zasady PCM:

1. Jasny podział faz projektu – zapewnia właściwą strukturę i właściwy proces decyzyjny.

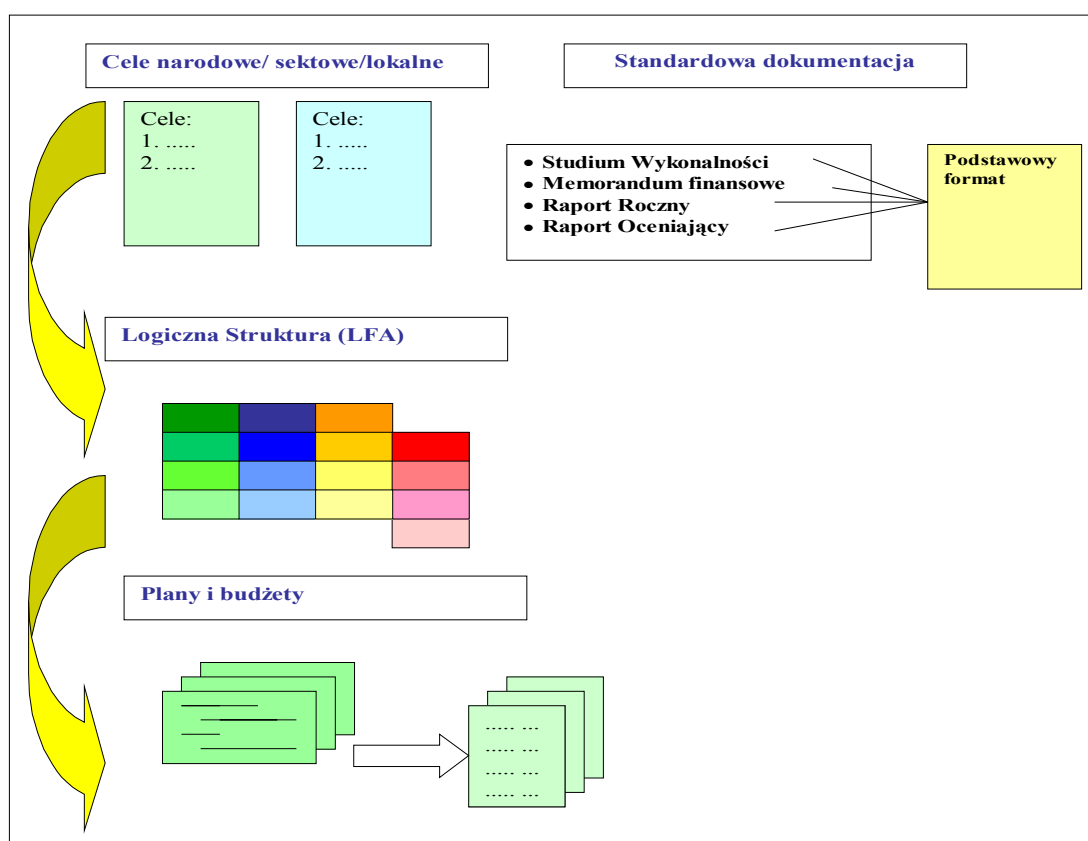

2. Orientacja na klienta (beneficjenta) – stosowanie warsztatów planowania projektów w kluczowych stadiach cyklu projektu, oraz formułowanie celów projektu ukierunkowanych na dostarczanie właściwych korzyści dla beneficjentów.

3. Włączenie aspektu trwałości do przygotowania projektu – zapewnia trwałość korzyści dla beneficjentów.

4. Stosowanie Logicznej Struktury (LFA Tabela 5-1) – zapewnia analityczne podejście do przygotowania projektu i zarządzania projektem

5. Zintegrowane podejście (Rys. 12) – połączenie celów każdego z projektów z celami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i Unii Europejskiej oraz sektorowymi, zapewnienie, że plany i budżety przygotowane są w oparciu o logiczną strukturę projektu (LFA), weryfikacja wykonalności projektu w oparciu o opracowane feasibility study oraz zapewnienie finansowania, ocena projektu w trakcie i po realizacji w celu zapewnienia osiągnięcia zaplanowanych celów.

Rysunek 5.4 Zintegrowane podejście

Wybrane elementy i narzędzia metody

Ponieważ temat jest bardzo obszerny w niniejszym opisie przedstawiono najistotniejsze z elementów PCM

Podstawowy format Struktury Projektu (Dokumentów Programowych)

1. Podsumowanie
  2. Tło i uzasadnienie Projektu (Programu)
  3. Analiza problemów (w tym problemy beneficjentów)
  4. Opis Projektu (Programu)
  5. Założenia, ryzyka, wrażliwość
  6. Sposób wdrażania /realizacji
  7. Wskaźniki jakościowe
- Aneks: Matryca Logicznej Struktury Projektu (Programu) LFA

Logiczna Struktura Projektu – Logical Framework Approach (LFA skrót również LogFrame)

LFA jest efektywną techniką umożliwiającą zidentyfikowanie i analizę problemu, zdefiniowanie celów i działań, które powinny zostać podjęte, aby problem został rozwiązany. Stosując podejście Struktury Logicznej można upewnić się czy spełnione są trzy kluczowe kryteria opisane wyżej. LFA pełni również zasadniczą rolę w czasie wdrażania i oceny projektu. Pełne wykorzystanie LFA warunkowane jest wsparciem innych narzędzi do analiz technicznych, ekonomicznych i ekologicznych takich jak: Ocena Oddziaływania, Analiza Kosztów i Korzyści (Cost Benefit-Analysis), Finansowe i Ekonomiczne Analizy (w tym m.in. NPV i IRR). Logiczna struktura staje się w trakcie realizacji projektu na każdym z etapów narzędziem nadrzędnym, przy pomocy którego ułatwione jest tworzenie budżetów, zakresów odpowiedzialności, harmonogramów oraz planów monitorowania projektu. Tutaj również działa zasada „śmieci na wejściu – śmieci na wyjściu”. Istotną częścią tworzenia poprawnej matrycy jest budowanie drzewa strategicznego – pokazującego związku przyczynowo-skutkowe. Należy podkreślić, że LFA nie jest niestety czarodziejskim rozwiązaniem, a jedynie skutecznym narzędziem wsparcie, nie zwalniającym z myślenia.

Tabela 5-5.1 Matryca Logicznej Struktury Projektu (LogFrame)

Cele / działania (logika interwencji)	Wskaźniki (obiektywnie sprawdzalne wyniki osiągnięć)	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
--	---	---	------------------

1. Cele nadrzędne	15. Wskaźniki	16. Źródła i sposoby weryfikacji	
2. Cele Projektu	13. Wskaźniki	17. Źródła i sposoby weryfikacji	8. Założenia i czynniki ryzyka
3. Rezultaty	11. Wskaźniki	18. Źródła i sposoby weryfikacji	7. Założenia i czynniki ryzyka
4. Działania	9. Środki i zasoby	10. Koszty i źródła weryfikacji	6. Założenia i czynniki ryzyka
			5. Założenia i czynniki ryzyka

„JEŻELI uzyska się rezultaty i spełnione zostaną założenia, WTEDY osiągnięte zostaną cele projektu”

Numery poszczególnych elementów matrycy określają sugerowaną kolejność wypełniania matrycy.

Kryteria jakości projektu

Kluczowe kryteria stosowane z PCM określone zostały przez praktyków w celu poprawy jakości oceny oraz podejmowanych decyzji na wszystkich etapach (fazach) cyklu projektu następująco:

1. Właściwość/ odpowiedniość:

Czy propozycje zawarte w projekcie są zgodne z przyjętą strategią, czy są odpowiednie dla zidentyfikowanego problemu i beneficjentów projektu:

- projekt jest powiązany z celami sektorowymi, lokalnymi, narodowymi i celami Komisji Europejskiej,
- beneficjenci są zaangażowani w proces planowania od samego początku,
- przeprowadzono szczegółową analizę problemu,
- cele są jasno określone jako korzyści dla bezpośrednich beneficjentów ?

1. Wykonalność:

Czy idea projektu może zostać zrealizowana w praktyce:

- cele są logiczne i mierzalne,
- wzięto pod uwagę ryzyka, konieczne uwarunkowania oraz zdolność inwestora do realizacji projektu,
- monitoring skoncentrowany jest na właściwych celach?

2. Trwałość rezultatów:

Do jakiego stopnia aktywa/zasoby (zarówno fizyczne jak i instytucjonalne) stworzone przez projekt, będą przynosiły korzyści po zakończeniu finansowania projektu:

- czynniki warunkujące trwałość uwzględnione są jako część projektu,

➤ rezultaty z oceny wykorzystywane są jako lekcja na przyszłość ?

Te trzy kryteria są istotnymi miernikami **jakości projektu**. Powinny one oceniających, decydentów i doradców informować - nie tylko na etapie planowania, ale w każdej fazie cyklu projektu o odchyleniach i koniecznych zmianach kierunku.

Podsumowanie

Korzyści z zastosowania PCM- Zarządzania Cyklem Projektu i stosowania narzędzi tej metody:

- Rozwiązania wynikające z analizy rzeczywistych potrzeb
- Udoskonalone analizy na poszczególnych etapach projektu
- Planowanie zorientowane na cel
- Weryfikowalny wpływ projektu
- Podejście jakościowe
- Znaczenie trwałości korzyści dla beneficjentów
- Standardowe formaty dokumentów
- Zwiększenie skuteczności realizacji projektów
- Poprawa efektywności wydatkowanych środków

W celu uniknięcia błędów w przygotowywaniu projektów i programów - finansowanych zarówno ze środków Unii Europejskiej, ale także z naszych funduszy krajowych czy z budżetów - może warto zwrócić uwagę na opisywaną metodę, jako skuteczny przepis, pozwalający na efektywne osiągnięcie zamierzonych celów i skuteczniejsze rozwiązywanie problemów.

Niektóre z jej elementów(np. matryca) stanowią już integralną część wniosków od dofinansowanie ze środków PHARE (załącznik).

Trudno jednak poprawnie wypełnić matrycę (nawet mając przykłady), bez znajomości całej idei logicznego podejścia (LFA), drzewa strategicznego oraz sposobów prawidłowego określania wskaźników.

Materiał opracowano w oparciu o materiały Komisji Europejskiej: Manual Project Cycle Management oraz PCM Training Courses Handbook

	Logika interwencji	Obiektywnie sprawdzalne wyznaczniki osiągnięć	Źródła i sposoby weryfikacji	Założenia
Cele nadrzędne	<i>Jaki jest nadrzędny szerszy cel Programu/Strategii, do którego osiągnięcia przyczyni się projekt?</i>	<i>Jakie są kluczowe wskaźniki związane z celem nadrzędnym?</i>	<i>Jakie są źródła informacji? Dla tych wskaźników?</i>	

Cel projektu	<i>Jakie są konkretne cele małego projektu inwestycyjnego, jakie osiągnąć ma projekt?</i>	<i>Jakie są ilościowe lub jakościowe wskaźniki pokazujące, czy i do jakiego stopnia bezpośrednio cele projektu zostały osiągnięte w 1 roku po zakończeniu realizacji projektu?</i>	<i>Jakie są źródła informacji, które istnieją lub mogą zostać zebrane? Jakie metody są potrzebne do zdobycia tych informacji?</i>	<i>Jakie są czynniki i uwarunkowania nie będące bezpośrednio zależne od projektu, które są konieczne do osiągnięcia tych celów? Jakie czynniki ryzyka należy wziąć pod uwagę?</i>
Oczekiwane rezultaty	<i>Jakie są konkretne efekty, które mają służyć osiągnięciu danego celu szczegółowego? Jakie są zamierzone efekty i korzyści projektu? Jakiego rodzaju zmiany i usprawnienia przyniesie ze sobą projekt?</i>	<i>Jakie są wskaźniki mierzące to, czy i do jakiego stopnia projekt osiągnął zamierzone wyniki bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu?</i>	<i>Jakie są źródła informacji dla tych wskaźników?</i>	<i>Jakie zewnętrzne czynniki i uwarunkowania muszą zostać spełnione, aby osiągnąć oczekiwane efekty i rezultaty zgodnie z przyjętym harmonogramem?</i>
Działania	<i>Jakie są kluczowe działania, które należy wykonać w celu osiągnięcia oczekiwanych rezultatów? Jakie są źródła finansowania dla poszczególnych działań?</i>			

Tabela 5-5.2 Przykładowy załącznik do wniosku o środki z PHARE - matryca

6 Sposoby i kryteria określania priorytetów inwestycyjnych umożliwiające przygotowywanie wieloletnich planów inwestycyjnych

Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI) winien spełniać dwa podstawowe zadania:

- Wyznaczać hierarchię ważności poszczególnych inwestycji dla Gminy (ustalić priorytety) z uwzględnieniem w pierwszym rzędzie żywotnych, strategicznych interesów wspólnoty samorządowej,
- Wyznaczać optymalny harmonogram realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy z uwzględnieniem dostępności finansowania, koncentracji środków w celu skracania cykli inwestycyjnych i uzyskiwania planowanych efektów w możliwie najszybszych terminach.

Realizacja inwestycji gminnych bez wieloletniego planowania stwarza dla Gminy wiele niebezpieczeństw, których Wieloletni Plan Inwestycyjny pozwala uniknąć. Powinien on zapobiec takim niekorzystnym zjawiskom, jak:

- Jednoczesne otwieranie zbyt wielu frontów inwestycyjnych w stosunku do zdolności finansowania, a przez to – nieuzasadnione przewlekanie realizacji poszczególnych inwestycji i podrażanie ich kosztów,
- Przypadkowość w decydowaniu o kolejności inwestycji (brak uzgodnionych kryteriów przy ustalaniu kolejności).

Przez Wieloletni Plan Inwestycyjny rozumiemy świadomie przyjęty harmonogram realizacji optymalnie dobranego pakietu inwestycji (zarówno pod względem potrzeb strategicznych, jak i możliwości finansowania Gminy) ułożony tak, aby najlepiej wykorzystać dostępne środki inwestycyjne (własne i zewnętrzne) przy założeniu możliwie najkrótszych cykli realizacji inwestycji. Aby zapewnić optymalny dobór pakietu inwestycji do realizacji, a zarazem móc każdorazowo uzasadnić decyzję o odłożeniu, bądź odmowie realizacji danej inwestycji. Zakłada się, że w Gminie Godów WPI będzie układany w oparciu o zestaw kryteriów odzwierciedlających dwie grupy czynników:

- Zbieżność danej inwestycji z celami strategicznymi Gminy Godów
- Możliwość korzystnego finansowania w danym momencie, w szczególności – dofinansowania ze źródeł zewnętrznych

W tym celu przyjmuje się zestaw kryteriów, które będą stosowane przy przyznawaniu priorytetów poszczególnym inwestycjom. Ważność poszczególnych kryteriów oceny inwestycji nie jest jednakowa. Z tego też względu poszczególnym kryteriom oceny zostają przypisane wagi liczbowe¹⁷, odzwierciedlające ważność danego kryterium dla przyznania danemu zadaniu inwestycyjnemu wyższego lub

¹⁷ Analogicznie do procedury stosowanej przy ocenie ofert w Ustawie o zamówieniach publicznych

niższego priorytetu w WPI. Poszczególnym kryteriom przyznaje się zróżnicowaną wagność, wyrażoną odpowiednimi wagami liczbowymi. Oceny inwestycji dokonuje się odpowiadając na kolejne 8 pytań kryteriów i ustalając odpowiedni współczynnik stopnia spełnienia danego kryterium przez daną inwestycję. Współczynnik może przybierać wartości: 0,1 lub 2 i dla każdego z ośmiu kryteriów jest wyznaczony oddzielnie. Ocena (przyznanie niższego lub wyższego priorytetu) inwestycji powstaje poprzez zsumowanie ocen cząstkowych (dla poszczególnych kryteriów) powstałych jako iloczyn stałej wagi (wyrażającej *istotność danego kryterium* w całej ocenie) i ocenionego współczynnika (stopnia spełnienia przez inwestycję danego kryterium). W zależności od przyjętych wag określających istotność problemów w porównaniu z innymi zakresami uzyskamy możliwość porównania poszczególnych inwestycji.

Kluczową rolę w tym przypadku odgrywać będzie sposób, w jaki Gmina zdecyduje się na podejmowanie decyzji o „ważności” poszczególnych kryteriów. Poniżej przedstawione wagi są jedynie przykładowymi propozycjami.

Przy podejmowaniu decyzji o zastosowaniu tego narzędzia, można uwzględnić system oceny realizacji Programu i poszczególne kryteria powiązać ze wskaźnikami ekorozwoju – priorytetowe mogą być te zadania, które w sposób znaczący wpłyną na poprawę ustalonych kluczowych wskaźników.

Tabela 6-6.1 Wagi przeliczeniowe i opis znaczenia poszczególnych wartości współczynnika oceny dla kolejnych kryteriów oceny inwestycji

Kryterium	Waga	Znaczenie poszczególnych wartości współczynnika		
		0	1	2
Zgodność z celami strategii				
1. Czy inwestycja jest związana z rozwojem turystyki lub rekreacji?	10	nie	pośrednio	bezpośrednio
2. Czy inwestycja podniesie walory miejsca zamieszkania poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej	9	nie	pośrednio	bezpośrednio
3. Czy inwestycja podniesie walory miejsca zamieszkania poprzez rozbudowę infrastruktury społecznej?	9	nie	pośrednio	bezpośrednio
4. Czy inwestycja dotyczy poprawy stanu środowiska?	8	nie	pośrednio	bezpośrednio
5. Czy inwestycja wpłynie korzystnie na wizerunek i promocję Gminy?	2	nie	pośrednio	bezpośrednio
Kryteria finansowe				
6. Czy inwestycja jest dofinansowywana ze środków pozabudżetowych?	9	nie	do 25%	powyżej 25%
7. Czy inwestycja po zakończeniu będzie generować dochody dla Gminy?	6	będzie generować koszty	dochody pokryją koszty	będzie generow. więcej doch. niż kosztów
8. Czy inwestycja została poprzedzona studium wykonalności?	7	nie	wstępne studium wykonalności	pełne studium wykonalności

7 Bibliografia

Przy opracowaniu niniejszego Programu ochrony środowiska Gminy Godów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej korzystano z następujących materiałów:

1. Program Ochrony Środowiska województwa Śląskiego do 2004 roku oraz cele długoterminowe do roku 2015.
2. Strategia rozwoju województwa Śląskiego na lata 2000-2015.
3. Materiały i opracowania udostępnione przez Urząd Gminy Godów